

DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE IN DE 21STE EEUW

HIJ IS VERREZEN!

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088

V. U. : L. OORTS, HEIDEWEG 14, B-2980 ZOERSEL

NR. 138 / NOVEMBER-DECEMBER 2025

AFGIFTEKANTOOR : ANTWERPEN X

LOURDES OKTOBER 2025

EEN BEDEVAART TOT EERHERSTEL VOOR HET ONBEVLEKTE HART VAN MARIA

De vaandels van DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE
vóór de Rozenkransbasiliek en die van de Onbevleete Ontvangenis.

EEN GROOT MIRAKEL

IN de nacht van 18 december 1899 vond er een frontale botsing plaats tussen twee treinen op de lijn Bordeaux-Parijs. De klap was verschrikkelijk: de postwagon werd door de locomotief aan stukken gereten en spatte uiteen als een lucifersdoosje. In die wagon bevond zich Gabriel Gargam, een post-beambte, die 18 meter ver werd weggeslingerd. Pas de volgende dag werd hij teruggevonden in de sneeuw, bewusteloos, met een verbrijzelde schouder en zwaar bloedverlies. Een arts boog zich over hem, voelde zijn pols en zei: « *Het is een echt wonder... Hij leeft nog!* »

Hij leefde inderdaad, maar al snel bleek dat de toen 27-jarige Gabriel van de heup tot aan zijn tenen verlamd was en enkel nog de dood te verwachten had, op korte of lange termijn. De gangreen tastte zijn wonden aan, eten werd haast onmogelijk en in twintig maanden verloor hij bijna 50 kilo. Zijn toestand was zo hopeloos dat de rechtbank van Angoulême de spoorweg-maatschappij van Orléans veroordeelde tot het betalen van 60.000 goudfrank schadevergoeding en een levenslange rente van 6000 goudfrank – in de veronderstelling dat het slachtoffer daar niet lang van zou genieten.

In de zomer van 1901 stond een gevaarlijke operatie aan een van zijn ruggenwervels op het programma. Uit angst voor deze ingreep besloot zijn moeder hem naar Lourdes te brengen, in de overtuiging dat wat de geneeskunde niet kon, Onze-Lieve-Vrouw misschien wel zou verrichten. Gabriel zag het echter somber in: zijn geloof was lauw en aan de genezende kracht van het water van Lourdes geloofde hij nauwelijks. Toch stemde hij toe: « *Mijn dagen zijn geteld* », zei hij tegen zijn vrienden. « *Of ik nu hier sterf of in Lourdes, wat maakt het uit? Als mijn dood daar mijn moeder troost kan geven omdat ze denkt dat ik als goed christen gestorven*

ben, dan is dat al iets. »

Verschillende religieuze gemeenschappen baden toen voor hem, niet alleen voor zijn genezing, maar vooral dat zijn geloof mocht herleven.

Op 19 augustus 1901 werd zijn draagbaar in de trein van de nationale bedevaart gehesen. Zijn lichaam was één grote wonde; de gangreen vrat zijn ledematen aan en zijn spieren waren bijna volledig verdwenen. De reis was uitputtend. Maar eenmaal in Lourdes had hij nog de kracht om te vragen dat men hem naar de grot zou brengen, waar hij biechtte en de heilige communie ontving. Op datzelfde moment voelde Gabriel iets diep vanbinnen gebeuren. Een onweerstaanbare drang om te bidden greep hem aan. De genade van God overspoelde zijn ziel met licht en bovennatuurlijk leven. Toen hij daarna in de baden in het wonderbare water werd ondergedompeld, sprak hij op luide toon de aanroepingen uit: « *Moeder, ontferm U over ons! Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, genees ons! Heil van de zieken, bid voor ons!* »

Om vier uur 's middags, tijdens de sacrament-sprocessie, lag Gabriel vóór de basiliek tussen de andere zieken. Hij was zo uitgeput dat zijn moeder en de brancardier dachten dat hij stervende was. Maar toen de priester met Jezus Eucharistie in de monstrans voorbijkwam, bewoog Gabriel plots. Hij greep de rand van zijn draagbaar vast, probeerde wanhopig overeind te komen... en ging rechtop zitten! Zijn benen, die al twintig maanden verlamd waren, begonnen langzaam te bewegen en te ontspannen.

Voor de ogen van zijn moeder, zijn begeleider en duizenden getuigen zette hij één voet op de grond, dan de andere. Zijn arme voeten waren zojuist nog open, etterende wonden geweest! Hij stond op, zette voorzichtig een paar passen en liep dan, slechts gekleed in zijn hemd, als in een droom achter het H. Sacrament aan. Tegelijkertijd mompelde hij enkele

WAT WE AAN ONZE-LIEVE-VROUW MOETEN VRAGEN

JE kan Maria alles vragen: Zij kan door haar gebeden evenveel als God door zijn macht. De kerkvaders noemen haar: *Omnipotentia supplex*, "de smekende almacht". Ga naar Maria, zegt de H. Johannes Damascenus, ga vol vertrouwen naar haar toe; vraag haar om alle wonderen die je maar wil, er is niets dat Zij niet kan doen. Zij is het grote laboratorium van Gods wonderen: *Miraculorum officina*.

Maar het is aan ons om te begrijpen welke wonderen we in de eerste plaats moeten vragen; het is aan ons om te begrijpen dat de ziel voorrang moet krijgen op het lichaam.

Wat zijn wij toch blind: we gaan

naar onze hemelse Moeder en vragen haar niet om de zaken van de Hemel! We vragen haar om lichamelijke gezondheid en niet om die van de ziel; we vragen haar om rijkdommen, om troost in deze tijd en we vragen haar niet om de rijkdommen en vreugden van de eeuwigheid!

Daarom legt de Kerk ons dit prachtige gebed in de mond: « *Mijn God, leer ons eerst wat we moeten verlangen en vragen; en verhoor dan onze gebeden.* »

Als dat zo is, zullen we voortaan onze bedevaarten ondernemen met intenties die altijd verheven, altijd heilig en altijd zuiver zijn. Wanneer het om aardse zaken gaat, laten we dan niets op een absolute manier

vragen, laten we ons overgeven aan de wijsheid en goedheid van God en laten we Maria eenvoudig smeken om voor ons te vragen wat voor ons het nuttigst is; en Maria, die nooit tevergeefs wordt aangeroepen, zal het altijd voor ons verkrijgen.

Laten we niet vergeten dat lichamelijke ziekten vaak nuttig zijn voor het eeuwige heil: ze dienen om ons los te maken van de aarde, om ons in onszelf te laten keren, om onze zonden uit te boeten, om onze kroon te verfraaien. Maar ziekten van de ziel dienen alleen ons ongeluk en onze verdoemenis; Maria zal ons daar altijd van genezen, als we haar er om vragen.

pater Marie-Antoine de Laval (1825-1907)

KRUISWEG VAN LES ESPÉLUGUES

vierde statie : Jezus ontmoet zijn heilige Moeder.

onverstaanbare woorden : zijn eerste dankgebed tot Haar die hem genezen had.

Want hij was genezen. Een kwartier later konden 63 [!] artsen, verzameld in het medisch bureau, alleen maar de plotse en volledige genezing van de “ongeneeslijke” verlamming en alle gangreenwonden van Gabriel Gargam constateren. In enkele ogenblikken had de man zonder spieren niet alleen zijn beweeglijkheid teruggevonden, maar was er zelfs nieuwe huid gegroeid op de tevoren open en etterende wonden !

Gabriel Gargam was genezen, zonder enige herstelfase. Thuisgekomen at hij met smaak, kwam weer op gewicht binnen enkele weken en hervatte zijn

werk. Hij deed afstand van zijn invaliditeitspensioen en keerde elk jaar – 53 jaar lang – als vrijwillige brancardier terug naar Lourdes, vol kracht en gezondheid. « *Wat God mij heeft teruggegeven* », zei hij, « *draag ik al een halve eeuw in mij. Meer nog dan voor mijn genezing dank ik Hem voor het herwinnen van mijn geloof en mijn naastenliefde.* »

Daarin ligt precies het doel van onze Allerheiligste Moeder, die uit de Hemel neerdaalt om het dogma van het geloof te verdedigen en te herstellen in de strijd van de laatste tijden, om zo de zielen te redden.

Werd Gabriel genezen door Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes en haar water of door de zegen van Jezus

Samen met duizenden andere gelovigen namen wij deel aan de traditionele kaarsjesprocessie.

in de Hostie? We kunnen met de H. Jeanne d'Arc antwoorden: « *Volgens mij is het één en hetzelfde: Jezus en Maria!* »

Het is het diepste verlangen van de H. Maagd: haar Jezus doen liefhebben door alle mensen en haar kinderen verzadigen met het vlees van Gods Zoon. En omgekeerd: hoe kunnen wij Jezus-Hostie beter eren dan door het rozenhoedje op te zeggen? Zuster Lucia van Fatima heeft herhaaldelijk aanbevolen het rozenhoedje te bidden in aanwezigheid van het uitgestalde H. Sacrament, als « *de gebedsvorm die Hem en Haar het meest behaagt.* »

WERKTUIG VAN DE ONBEVLEKTE MAAGD

In oktober jl. trokken 1500 leden van DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE IN DE 21STE EEUW voor drie dagen naar het genadeoord in de Pyreneeën: religieuzen en leken, volwassenen, jongeren en kinderen, Fransen, Canadezen, Vlamingen en Walen.

In onze gebeden bij de grot, tijdens de momenten van aanbedding en de processies smeekten wij vooral de genade van de bekering van de H. Vader af. Want sinds honderd jaar is het verharde hart van de pausen de grootste bron van verdriet voor Maria en de hoofdoorzaak van de verwoesting van de Kerk.

Sinds de verschijning van Leo XIV op de loggia van Sint-Pieter, op 8 mei van dit jaar, hebben wij hem leren kennen: vroom en goedhartig, maar nog altijd doordrongen van de conciliaire geest en vastbesloten het pad van zijn onmiddellijke voorgangers te volgen. Hoe kan de waarheid zijn geest verlichten die verduisterd is door zestig jaar dwaalleer? Misschien verbeeldt de genezing van Gabriel Gargam wel de toekomstige werking van de genade in de ziel van de paus. Gargam had weinig geloof en zijn geest zat vol dwaling; maar uit liefde voor zijn moeder stemde hij toe om naar Lourdes te gaan, te biechten, te communiceren en zich te laten onderdompelen in het water. De Onbevleete deed de rest.

Daarom hebben wij gebeden dat ook de paus, ondanks het minimalisme van het Concilie dat Onze-Lieve-Vrouw letterlijk op de laatste plaats zette, door medelijden met zijn gekrenkte en bedroefde Moeder wordt aangezet om haar verzoeken in te willigen. Wij hopen – neen, wij zijn zeker – dat dit voldoende zal zijn voor de genade om zijn ziel te verlichten zodat hij, door zijn woord en bediening, de hele Kerk zal vernieuwen. Zo zal het Onbevleete Hart van Maria zegevieren via de H. Vader!

Broeder Bruno las tijdens onze bedevaart de brief voor die hij op 13 oktober jl. aan paus Leo XIV had geschreven. Na de lectuur van de laatste apostolische exhortatie *DILEXI TE*, gewijd aan de liefde voor de armen, waren we teleurgesteld dat we daarin al het progressisme van zijn voorgangers terugvonden, met de zo typische dubbele beweging: het bovennatuurlijke dat genaturaliseerd wordt en het natuurlijke dat bovennatuurlijk gemaakt wordt. Al in 1958 stelde abbé de Nantes dit aan de kaak in zijn eerste brieven over *Het mysterie van de Kerk en de Antichrist*.

Onze prior besloot niettemin gebruik te maken van deze bekommernis van de paus voor de behoeftigen om zijn aandacht te vestigen op een categorie armen waaraan hij duidelijk niet denkt, hoewel zij de meest ellendige van allemaal zijn, in ieder geval diegenen waarvoor Onze-Lieve-Vrouw van Fatima ons haar angstige bezorgdheid heeft geopenbaard: de arme zondaars die in de hel terechtkomen, « *omdat er niemand is die zich voor hen opoffert en voor hen bidt* » (19 augustus 1917). « *Om hen te redden wil God in de wereld de devotie tot mijn Onbevleete Hart vestigen* » (13 juli 1917).

Daarom herhaalt broeder Bruno ter attentie van Zijne Heiligheid Leo XIV de dringende smeekbeden die zuster Lucia, de boodschapster van de wil van de Hemel, vroeger al tot zijn voorgangers gericht had: **dat de H. Rozenkrans wordt verheven tot de waardigheid van liturgisch gebed, dat het feest van het Onbevleete Hart van Maria wordt gepromoveerd tot de rang van plechtig feest en zelfs tot een van de belangrijkste feesten van de Kerk wordt uitgeroepen en vooral dat de devotie van eerherstel van de eerste zaterdagen van de maand wordt goedgekeurd en aangemoedigd.**

DE CITADEL VAN HET GELOOF

Lourdes blijft tot op vandaag het bolwerk van het traditionele geloof van de gewone mensen. Het Tweede Vaticaans Concilie heeft het modernisme en het progressisme doen zegevieren in de Kerk en de devotie tot Onze-Lieve-Vrouw aan banden gelegd. De afvalligheid overspoelde Rome en verspreidde zich over de hele Kerk, waardoor de heiligdommen leegliepen. In de Stad van de Onbevleete zelf durfde een bisschop van Tarbes ter gelegenheid van het vijftigjarig jubileum van het Concilie verkondigen: « *In Lourdes is er helemaal geen boodschap!* » De toegang tot de baden werd streng gecontroleerd en aangepast aan de gezondheidsnormen van de maçonnieke Franse staat.

Maar hier voltrekt zich niettemin het grote wonder: na zestig jaar van duivelse desoriëntatie komen elke avond duizenden gelovigen samen, onder leiding van een geestelijkheid die vaak vreemd is aan hun vroomheid, om de Onbevleete te vereren. Zij doen dat in antwoord op het verzoek van de Schone Vrouwe van Massabielle: « *Ga de priesters vertellen dat ze hier een kapel voor mij moeten bouwen en dat men er in processie naartoe moet komen.* »

De gelovigen van 2025 die met hun smartphones zwaaien, zijn ongetwijfeld minder talrijk, misschien minder ingekeerd en meer afgeleid door de verleidingen van de wereld dan het geval was aan de vooravond van Vaticanum II, maar ze blijven elke avond trouw aan de afspraak die Onze-Lieve-Vrouw heeft gemaakt. De H. Maagd heeft om processies gevraagd en die krijgt ze, elke avond!

Lourdes blijft dus de citadel van het geloof waarover Satan niet zal triomferen, het onderpand van de wedergeboorte van de Kerk, van haar verrijzenis uit de puinhopen, op het fundament van het dogma van de Onbevleete Ontvangenis.

*broeder Bruno van Jezus-Maria
& broeder Guy van de Barmhartigheid*

DE VOORGESCHIEDENIS VAN VATICANUM II

EEN KERKVERGADERING OM WAT TE DOEN ?

Het Tweede Vaticaans Concilie kwam niet uit de lucht vallen: al van bij het begin van de 20ste eeuw was er een discussie aan de gang over de opportuniteit van het samenroepen van een nieuwe oecumenische kerkvergadering. De progressisten en modernisten zagen het als een uitgelezen kans om hun visie in heel de Kerk door te drukken, de traditionalisten verzetten zich ertegen precies om die reden... tot ze besloten om er toch voor te ijveren in de hoop zo de alsmaar agressievere aanvallen op de Kerk te counteren.

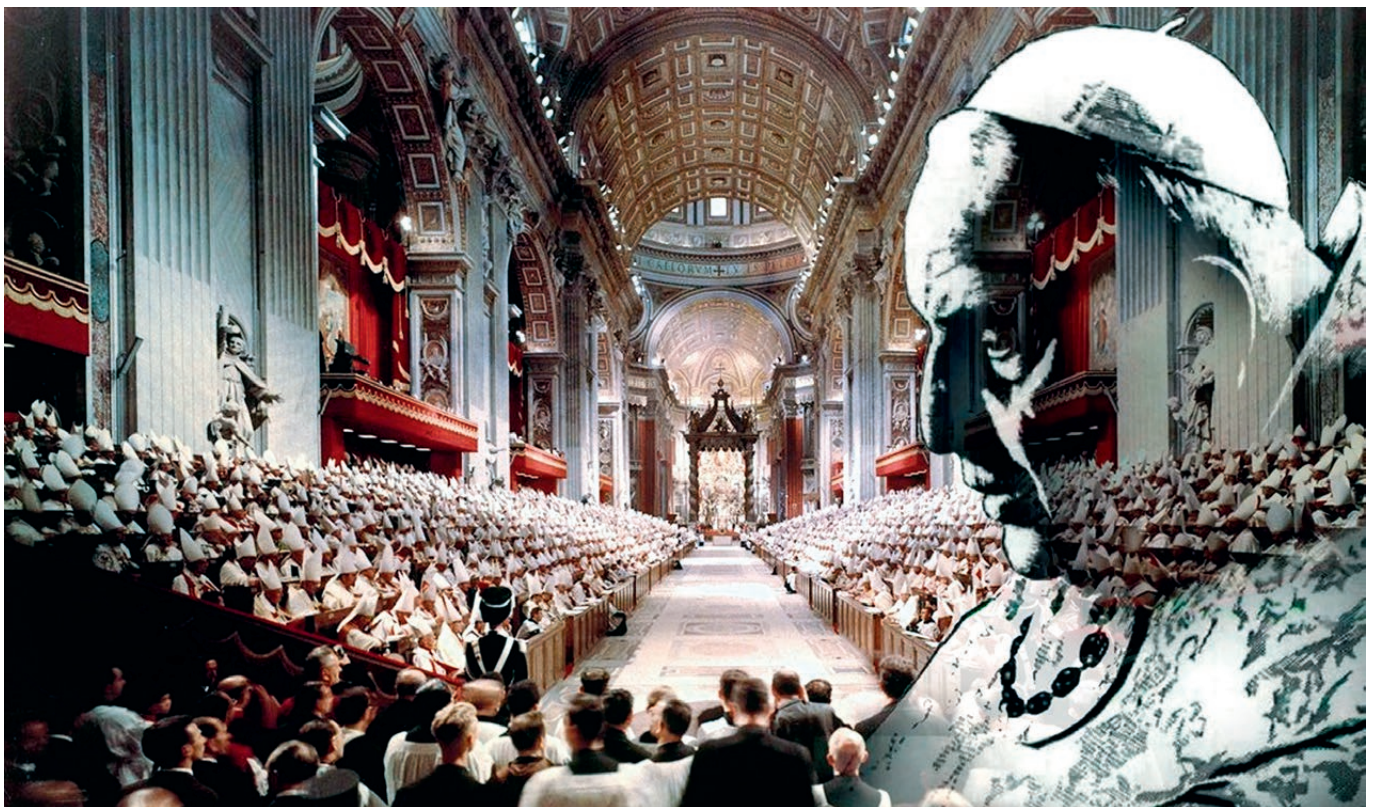
GEHEIME MANOEUVRES

OM de noodlottige koers die het Tweede Vaticaans Concilie vanaf het begin insloeg te begrijpen, moeten we teruggaan naar het begin van de 20ste eeuw, naar de aangrijpende waarschuwingen van de H. Pius X (1903-1914), de paus die het modernisme veroordeelde. Abbé de Nantes schreef in 1986:

« In de Kerk bestaat er maar één sekte, waarvan een eeuw geleden nauwelijks sprake was, maar die vandaag overal de overhand heeft. Pius X had haar ontmaskerd en verafschuld nadat hij de doortraptheid ervan had blootgelegd in zijn encycliek *PASCENDI DOMINICI GREGIS* van 8 september 1907. Tegen haar had hij een machtige dam opgeworpen: de **anti-modernistische eed**, die verplicht was bij elke nieuwe aanstelling in de Kerk. Zo werd de sekte voor altijd aan de schandpaal gespijkerd; ze kon slechts overleven door zich te verschuilen in geheimhouding en meenedigheid. Al

haar aanhangers legden een eed van trouw af aan dogma's waarin ze zelf niet geloofden, totdat deze eed uiteindelijk zou afgeschaft worden...

« De sekte omvatte een mengelmoe van priesters en bisschoppen, theologen en filosofen, wetenschappers en journalisten, in naam "christelijk", maar in werkelijkheid rationalistisch of fideïstisch [fideïsme is een stroming die stelt dat het geloof onafhankelijk is van de rede of dat rede en geloof zelfs tegenstrijdig zijn]. Sommigen waren ronduit atheïstisch of agnostisch, anderen "verlicht" of charismatisch. Maar allemaal waren ze liberaal en democratisch, met als gemeenschappelijk kenmerk een vurige *openheid* naar alles wat vijandig stond tegenover de Kerk en een haatdragende *geslotenheid* tegenover hun katholieke broeders die het geloof vurig verdedigden. Het was – en is nog steeds – een soort Loge binnen de Kerk » (CRC nr. 223, juni 1986, p. 1).

PAUS JOANNES XXIII EN "ZIJN" CONCILIE. « In tegenstelling tot de meeste vorige concilies is het huidige Tweede Vaticaans Concilie niet bijeengeroepen om zich bezig te houden met ketterse bewegingen binnen de Kerk, ook al hebben sommigen openlijk verklaard dat het hoog tijd is voor de H. Stoel om iets te doen aan bepaalde stromingen op zowel het vlak van de exegese als dat van de moraal. Maar deze houding lijkt totaal vreemd aan de geest van de H. Vader » (Francis X. Murphy, *The Council Opens*, in *AMERICA*, 20 oktober 1962). Foto: CNS photo/Giancarlo Giuliani.

Ondanks alle maatregelen om het modernisme uit te roeien, slaagde de H. Pius X er slechts gedeeltelijk in het te bedwingen. Tien jaar later, onder het pontificaat van Pius XI, sprak de Franse kardinaal Louis Billot – die zeer goed op de hoogte was van de dubbelzinnigheid van de modernisten – zich krachtig uit tegen het bijeenroepen van een nieuw concilie. Hij voorzag dat zo'n hoge vergadering voor hen een machtig platform zou worden om hun ketterijen in de hele Kerk te verspreiden. *« Een hervatting van Vaticanum I [1869-1870, onder de Z. Pius IX] wordt verlangd door de grootste vijanden van de Kerk, met andere woorden de modernisten. De meest onbetwifelbare tekenen bewijzen dat zij zich al aan het voorbereiden zijn om de Staten-Generaal van de Kerk te benutten om een revolutie te ontketen, een nieuw 1789, het voorwerp van hun dromen en verwachtingen. »*

EEN ONSTUITBARE OPGANG

De opvolgers van de H. Pius X, Benedictus XV (1914-1922) en Pius XI (1922-1939), braken met het beleid van hun heilige voorganger en knoopen weer aan bij de politiek van Leo XIII (1878-1903). Pius XI sloot systematisch akkoorden met regeringen van vrijmetselaars die de godsdienst vervolgden, terwijl hij contrarevolutionaire bewegingen afwees en zelfs veroordeelde. Duidelijke voorbeelden hiervan waren zijn onvoorwaardelijke steun aan de Spaanse christendemocraat Gil Robles, die door zijn zwakke optreden de wegbereider werd van de rode revolutie van 1936 (zie het artikel *Pius XI en de Spaanse burgeroorlog* in *HU IS VERREZEN!* nr. 12 van november-december 2004), en zijn verraad van de Mexicaanse Cristeros in hun strijd tegen de vrijmetselaarsregering die het katholicisme wilde uitroeien (zie het dubbelartikel *De Cristeros, strijders voor Christus Koning* in *HU IS VERREZEN!* nrs. 57 en 58, 2012).

Om zijn beleid te realiseren, drukte hij op grote schaal nieuwe bisschopsbenoemingen door en stelde mannen aan die zijn project van de Katholieke Actie op democratische leest zouden uitbouwen. Zo kregen de christendemocraten opnieuw toegang tot hoge kerkelijke ambten. « En het is onmogelijk liberaal en democratisch te zijn zonder nauwe sympathieën en medeplichtigheid met de vijand te onderhouden en ongemerkt door het modernisme meegesleept te worden. "Niemand kan twee heren dienen", niemand kan beweren dat hij Christus-Koning én het Volk-Koning behaagt, de Kerk én de vrijmetselarij, God én de goddelozen. In bepaalde tijdperken moet men ofwel martelaar zijn, ofwel meened plegen » (CRC nr. 97, oktober 1975, p. 5).

« Na veertig jaar van ondergronds werk en mollenarbeid kwam de sekte opnieuw boven water dankzij de gebeurtenissen van 1944: de bevrijding, het revolutionaire klimaat en de terreur van de epuratie. Met links aan de macht in verschillende Europese landen drong het modernisme

WAT IS HET MODERNISME ?

« Het grootste gevaar voor het katholieke geloof is altijd geweest de openlijke of bedekte ontkenning van de godheid van Christus, God en volmaakt mens tegelijk. Het arianisme en het nestorianisme zijn slechts de extreme uitingen geweest van een rationalistische stroming die, buiten of binnen de Kerk, Jezus van Nazareth blijft beschouwen als een mens; zeker, een buitengewone mens, maar toch slechts een mens, die tijdens zijn leven intieme en bevoorrechte contacten met God had. Het jodendom heeft die ketterse stroming, waarin het zijn rechtvaardiging vindt, altijd in het geheim gesteund.

« De modernistische ketterij wil aan de "Christus van het geloof" – een schimmige schepping van de intieme ervaring en het individuele gevoelen – valselijk alle eretiteln toekennen die de Kerk altijd al geschonken heeft aan Onze Heer Jezus Christus, Zoon van God. Omgekeerd weigert het modernisme aan de "Jezus van de geschiedenis" diezelfde eretiteln in naam van de rede en de kritische wetenschap. Dat schijnheilige dualisme werd door de H. Pius X plechtig veroordeeld. Het doet alsof het heel het christelijke geloof bewaart, maar verwijst het in feite naar het domein van het onwerkelijke en het irrationele, waar het in een vergetput terecht komt.

« De falangist verzet zich tegen het modernisme met al de kracht van zijn intelligentie. Hij beklemtoont de volkomen overeenstemming tussen het geloof, de rede en de keten van historische feiten die verleden en heden met elkaar verbinden: alles bewijst dat er slechts één realiteit bestaat met betrekking tot Jezus Christus, die in onze mensengeschiedenis verschenen is en door profetieën en wonderen overvloedig bewezen heeft dat Hij de Zoon van God, de Verlosser, is. »

Uit punt 21 van de 150 PUNTEN VAN DE FALANX VAN DE ONBEVLEKTE

zijn mensen en ideeën aan de Kerk op. Opnieuw werd de ketterij heldhaftig aangeklaagd en veroordeeld door Pius XII (1939-1958), met de encycliek *HUMANI GENERIS* van 12 augustus 1950. De modernisten werden tot zwijgen gedwongen, maar ze bereidden methodisch hun revanche voor, samen met hun gebruikelijke externe bondgenoten die na de Tweede Wereldoorlog dominant werden: het jodendom, de vrijmetselarij, het protestantisme en het internationale kapitalo-socialisme. Merkwaardige steunpilaren voor de grote theologen en vrome verkondigers van een nieuw Evangelie! » (CRC nr. 223, p. 1).

DE ULTIEME POGING OM EEN DAM OP TE WERPEN

Helaas had Pius XII de zwakte om de ketterse theologen en nieuwlichters niet bij naam te veroordelen – personen als de dominicanen Yves Congar en Edward Schillebeeckx, de jezuïeten Henri de Lubac en Karl Rahner. Onder de "goede paus Johannes", Joannes XXIII (1958-1963), staken de modernisten opnieuw het hoofd op: van hem hadden zij niets te vrezen, omdat hij verschillende van hun dwalingen deelde. Onder

KARDINAAL OTTAVIANI

de H. Pius X werd Don Roncalli al van modernisme verdacht en in het Vaticaan had de Romeinse congregatie voor de bisdommen een dossier tegen hem geopend. Toen Don Roncalli op 2 juni 1914, samen met de rector en de econoom van het seminarie van Bergamo, werd ontvangen door kardinaal De Lai, secretaris van die congregatie, kreeg hij een strenge terechtwijzing: « *Professor, ik beveel u aan voorzichtig te zijn in het onder-richt van de H. Schrift. Pas op ! Pas op !* » (Paul Dreyfus, *Jean XXIII*, Fayard, 1979, p. 53).

Terwijl paus Pius XII in 1951 had afgezien van het bijeenroepen van een concilie, omdat hij net als kardinaal Billot vreesde voor een revolutie, achtten sommige traditionalistische kardinalen het net absoluut noodzakelijk, gezien de aanvallen op het dogma van het geloof door het neo-modernisme en zijn stortvloed aan ketterijen. Onder die kardinalen waren er twee die in de jaren 1950 in hoog aanzien stonden. De eerste was kardinaal Ernesto Ruffini, kardinaal-aartsbisschop van Palermo, van wie het devies luidde: « *Firmiter stat* », « Hij staat stevig ». De andere was kardinaal Alfredo Ottaviani, pro-prefect van het H. Officie en in die functie de nummer twee van het Vaticaan.

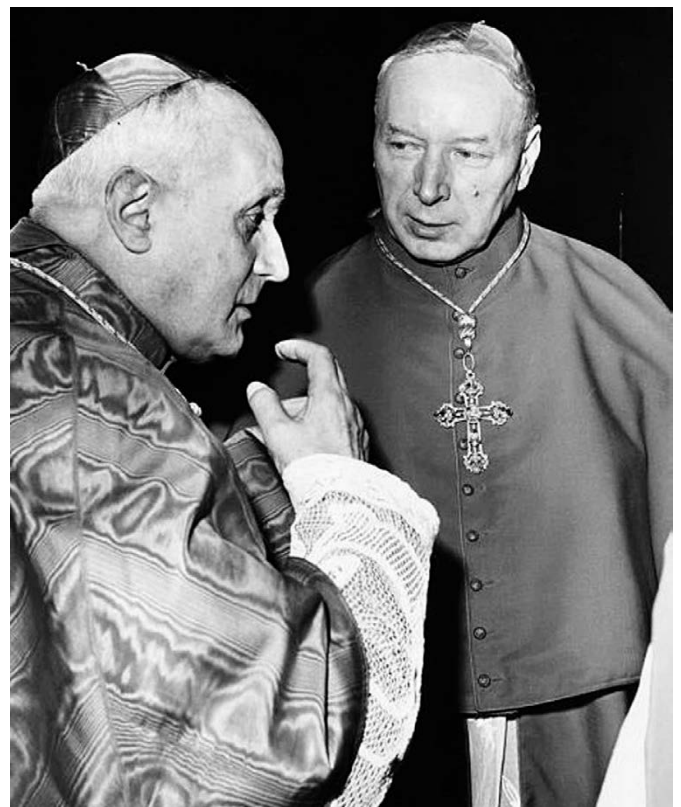
In het conclaaf dat volgde op het overlijden van Pius XII waren elf stemrondes nodig om tot de uitverkiezing van een nieuwe Opperherder te komen. Toen zich op een bepaald ogenblik een meerderheid begon af te tekenen voor de 77-jarige Angelo Roncalli, de patriarch van Venetië, besloten Ottaviani en Ruffini hem in de nacht van 27 oktober in zijn kamer op te zoeken. Beide kardinalen waren zich bewust van de ernstige bedreigingen die op de Kerk wogen. Zij stelden hem voor om een oecumenisch concilie op de agenda van zijn pontificaat te zetten dat de moderne dwalingen

moest veroordelen. De gewiekste diplomaat Roncalli luisterde belangstellend toe en leek overtuigd, wat hem hun invloedrijke stemmen opleverde (zie het artikel *De "goede paus" Joannes XXIII, de gelukzalige die ons in het ongeluk gestort heeft*, in *HU IS VERREZEN !* nr. 62 van maart-april 2013).

Op 28 oktober was Roncalli paus. Vijf dagen later, op 2 november, sprak Ruffini opnieuw met hem over het samen te roepen concilie. Dit en andere zaken weten we dankzij de uitstekend geïnformeerde biograaf (en hagiograaf !) van Joannes XXIII, Peter Hebblethwaite. « *Het eerste document dat melding maakt van een concilie dateert van 2 november : na een audiëntie met kardinaal Ruffini noteerde paus Joannes dat zij hadden gesproken over de mogelijkheid om een concilie bijeen te roepen* » (Hebblethwaite, *John XXIII : Pope of the Council*, 1984, pp. 312-313). Zo werd de bijeenkomst van een concilie dus gevraagd door conservatieve kardinalen, als een remedie tegen de oprukkende geloofsafval.

JOANNES XXIII DECRETEERT HET " AGGIORNAMENTO "

Maar de nieuwe paus had zijn eigen plan. Hij wilde dat zijn beslissing om een concilie bijeen te roepen publiekelijk zou overkomen als een geheel persoonlijke ingeving, ja zelfs als een inspiratie van de H. Geest : hij stelde het voor alsof hij bijzonder bevoorrecht was geweest. Maar hij gaf zoveel uiteenlopende en tegenstrijdige versies van de omstandigheden van deze zogenaamde " inspiratie ", zowel wat plaats als datum betreft, dat Peter Hebblethwaite zich gedwongen zag te schrijven :

KARDINAAL RUFFINI (links)
MET DE POOLSE PRIMAAT WYSZYŃSKI

DE WAARSCHUWING VAN MGR. MUSTO

MGR. Biagio Musto, bisschop van Aquino in Italië, nam op 3 december 1962 in de conciliaire aula het woord om de manoeuvres van de hervormers aan de kaak te stellen, die onder het voorwendsel van het bevorderen van een nieuw soort pastoraal in feite de leer veranderden en vervalsten :

« Ik was geschokt door de opmerkingen van sommige vaders tegen het schema *De Ecclesia*, dat wordt verweten geen pastoraal en missionair karakter te hebben. Deze kritiek, die vanaf de eerste dagen van het Concilie tegen de dogmatische of leerstellige schema's werd geuit, blijft maar voortduren. De-geen die dergelijke uitspraken doen, lijken niet goed op de hoogte te zijn van de ware aard van hun pastorale taak : de plicht om de oorspronkelijke waarheid aan de christenen door te geven en, eenmaal doorgegeven, ze te beschermen, vooral in onze tijd waarin vijanden van een nieuwe soort er alles aan doen om het hele dogmatische systeem met de meest subtiële methoden volledig omver te werpen.

« Als iemand beweert dat de constituties van het Concilie een pastoraal karakter moeten hebben, en dit om heimelijk de hereniging met de afgescheiden broeders te vergemakkelijken, dan moet hij weten dat een dergelijke kunstgreep niet overeenkomt met de missie en de werkwijze van de Kerk.

« Wij vermanen met klem hen die stellig zeggen dat het schema *De Ecclesia* volledig moet worden herschreven door de gemengde commissie die onlangs op gezag van de Opperherder is gekozen. Stevige objectieve redenen om zo te handelen ontbreken totaal.

« Sommigen beweren dat de Kerk moet worden voorgesteld als dienaar van allen die door het Bloed van Christus zijn verlost. Maar op basis daarvan heeft niemand het recht om zijn aandacht af te leiden van de ware aard van diezelfde Kerk : een volmaakte gemeenschap die haar drie-voudige macht uitoefent, juridisch georganiseerd is en die de geloofsschat moet vrijwaren van dwalingen en met onwankelbaar gezag moet bescher-

men tegen vijandige aanvallen. En al deze punten moeten in zeer krachtige bewoordingen worden verduidelijkt, zoals ons schema dat doet, temeer omdat verderfelijke krachten met de meest misdadige brutaliteit trachten het Woord van God te ketenen en de rechten van de Kerk aan te tasten.

« Eerbiedwaardige vaders, laat ieder van ons zich met afschuw afke- ren van nieuwlichterijen en partijdige twistgesprekken en zich de leer van Sint-Paulus herinneren, in de tweede brief aan Timotheüs : “Maar jij, blijf trouw aan wat je hebt geleerd en waaraan je gelooft, wetende van wie je het hebt geleerd.” En laten we ook de woorden van dezelfde apostel in gedachten houden, die voor onze tijd lijken te zijn uitgesproken : “Er zal een tijd komen dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen. Zij zullen, naar hun eigen begeerten en naar wat hun oren streelt, voor zichzelf een groot aantal leraren zoeken en hun oren van de waarheid afwenden om zich naar fabels te keren.” »

« Zijn geheugen liet hem ongetwijfeld in de steek, maar het volledig onbewuste [sic] proces van het herformuleren van zijn herinneringen toont vooral wat hij wilde dat men geloofde over het Concilie, eerder dan wat er precies gebeurd is » (p. 348).

Zijn verwijzing naar de H. Geest stelde Joannes XXIII in staat zich te distantiëren van de reactionaire bekommernissen van de twee conservatieve kardinalen en aan de aangekondigde oecumenische kerkvergadering nieuwe en ongeziene doelstellingen te geven.

Zo sloot de toespraak van de paus bij de opening van Vaticanum II op 11 oktober 1962 perfect aan bij de wensen van de modernisten, door het Concilie « drie vage, flatterende en buitengewoon veelbelovende richtlijnen te geven : hervorming van de Kerk, oecumenische dialoog, openheid naar de wereld. [...] Alles wat een rem zou zetten op deze grootmoedige beweging werd als onaangenaam en ongepast beschouwd. De voorkeur ging uit naar alle programma's die gekenmerkt waren door durf en nieuwigheid » (*BRIEF AAN MIJN VRIENDEN* nr. 184 van 25 september 1964).

Abbé de Nantes gaf frappante voorbeelden van die revolutionaire programma's : « Het veranderen van de formules en de instellingen... wat een boost voor de hervormingsdrang ! De zelfkritiek van de Kerk en de rehabilitatie van de dissidenten... hoe ver zouden de onverantwoordelijke prelaten hierin gaan in hun aandrang om toch maar te behagen aan de niet-katholieke “waarnemers” op hun tri-

bune in de basiliek ! De heroriëntatie van de Kerk ten dienste van de moderne Mens en de aardse Stad... waardoor de verheerlijking van de menselijke waarden geen grenzen meer zou kennen ! » (ibid.).

Was er dan niemand die zich van meet af aan verzette tegen deze roekeloze, dwaze en dodelijke onderneming ? Hier en daar klonk een waarschuwend stem, maar uiteindelijk « accepteerden alle concilievaarders om iets te ondernemen waarvoor zij noch de juridische bevoegdheid, noch de goddelijke ingeving bezaten. Zo verdwaalden zij op wegen die naar de ondergang voerden, en samen met hen de hele Kerk » (*CRC* nr. 1 van 11 oktober 1967, p. 6).

« DIT IS HET UUR VAN DE DUISTERNIS »

De openingstoespraak van de paus was eigenlijk geschreven door zijn *ghostwriter*, Mgr. Montini, de latere Paulus VI, zoals abbé de Nantes heeft aangetoond door de stijl en de verwoording ervan te vergelijken met latere teksten van de opvolger van Joannes XXIII.

De paus las : « Het is noodzakelijk dat wij onze vaststaande en onveranderlijke leer presenteren op een manier die aansluit bij de eisen van onze tijd. » Hoe kan dat gebeuren zonder de geloofsschat te verraden ? Bij monde van de paus formuleerde Montini het kernprincipe van het hele project : « Want [alsof dit “want” ook maar enige verklaring biedt !] één zaak is de schat van het geloof zelf, dat wil zeggen de waarheden vervat in onze eerbiedwaardige leer [ik had liever de correcte

theologische term “onze onschendbare leer” gehoord, wat het contrast groter zou gemaakt hebben met de schending die de nieuwlichters op het oog hadden], en een andere zaak is de vorm waarin deze waarheden worden uitgedrukt, terwijl ze niettemin [!] hun zelfde betekenis en strekking behouden. » Is dat zo? Bent u daar zeker van? Staat u daarvoor garant?

De misleiding ligt er vingerdik op: de geloofswaarheden zijn uitgedrukt in een welbepaalde vorm; het veranderen van die vorm betekent dat de waarheden zelf onherroepelijk worden aangetast! « *Vade retro*, modernist, jij die al honderd jaar geleden veroordeeld bent door een heilige die het triomfantelijke licht van Christus bezat tegen jouw duistere, satanische listen! Wat jij wil, is schijnbaar de Kerk respecteren, oh ja, de eerbiedwaardige Kerk, de maagdelijke Kerk. Maar je werkelijke bedoeling is om haar lichaam te veranderen en haar te maken tot een lustobject naar de smaak en de eisen van de wereld en haar Vorst! » (AUTODAFÉ, uitg. CRC, p. 51).

Op 11 oktober 1962, na de plechtige Mis, knielde de paus neer om – zoals het kerkelijke recht voorschrijft – een geloofsbelijdenis uit te spreken. Het was evenwel niet de nieuwe formule die door kardinaal Ottaviani, pro-prefect van het H. Officie, was voorbereid en die de veroordeling van de dwalingen uit *HUMANI GENERIS* van Pius XII hernam. Joannes XXIII wilde de oude formule gebruiken, **maar dan zonder de anti-modernistische eed**. De Opperherder en de andere concilievaarders, zo schrijft abbé de Nantes, « spraken weliswaar de tridentijnse geloofsbelijdenis uit, die anti-protestants is, maar zij ontteden zich van de verplichting van de anti-modernistische eed, die velen van hen jarenlang tot hypocriete meinedigen had gemaakt... » (CRC nr. 253, maart-april 1989, p. 3). Bovendien ontsloeg de paus alle 244 *periti* of experts, die de prelaten adviseerden, van het afleggen van deze eed.

Daarmee werd een bladzijde omgedraaid en begon “het grootste concilie aller tijden” onder een heel ander gesternte. Toen in de loop van de debatten bleek dat allerlei nieuwlichterijen de leer van de Kerk ingrijpend zouden wijzigen, stond geen enkele bisschop op om te eisen dat de besluiten het zegel van het plechtige leergezag zouden krijgen, dat wil zeggen de formele waarborg van de bijstand van de H. Geest, zoals dat voor alle voorgaande oecumenische concilies het geval was geweest. Alles werd goedgekeurd met democratische meerderheden en de stemmen van de minderheden werden gewoon genegeerd.

Aan de vruchten kent men de boom: Vaticanum II, dat een glorieus tijdperk van vernieuwing en

Geen heiligen, maar samenzweers in een complot: patriarch Angelo Roncalli, de latere Joannes XXIII, en substituut Giovanni Battista Montini, de latere Paulus VI. Hebblethwaite schrijft dat Roncalli in de rouwperiode vlak na de dood van Pius XII (9 oktober 1958) bijzonder actief was. Hij effende voor zichzelf het pad naar de Stoel van Petrus met de belofte dat het voornaamste agendapunt van zijn ongetwijfeld korte pontificaat (hij was 77) de creatie tot kardinaal zou zijn van de man op wie de Kerk en de wereld volgens hem wachtten: Giovanni Battista Montini. En inderdaad was zijn eerste beleidsdaad na zijn uitverkiezing de creatie van 23 kardinalen, waarbij hij eiste dat de naam van Mgr. Montini bovenaan zou staan.

herbronning moest inluiden, leidde tot het grootste debacle in de geschiedenis van de Kerk en heeft haar vandaag op de rand van de afgrond gebracht.

WAT WIL DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE?

Abbé Georges de Nantes (1924-2010) stichtte onze beweging om de hoofdoorzaak van de teloorgang van het katholieke geloof aan te klagen en te bekampen: het Tweede Vaticaans Concilie, dat onder invloed van modernistische en progressistische nieuwlichters bewust gebroken heeft met twintig eeuwen Traditie en ons een andere, vervalste godsdienst opgedrongen heeft. Dat gebeurde op een geslepen manier: men deed of de conciliaire akten door iedereen aanvaard moesten worden, terwijl het in werkelijkheid in de woorden van de promotoren zelf niet om een dogmatisch, maar om een “pastoraal” concilie ging zonder enige aanspraak op onfeilbaarheid.

De KCR wil deze strijd in de Kerk voeren en niet erbuiten: wij wijzen elke vorm van schisma even radicaal af als de ketterijen die de Kerk sinds 1962 vergiftigen en wij weigeren onze Moeder uit te leveren aan de valse profeten door haar de rug toe te keren. En tegelijkertijd is het ons niet te doen om een terugkeer naar vroeger, maar om het voorbereiden van een Derde Vaticaans Concilie, dat klaarheid moet brengen en een katholiek reveil inluiden voor de Kerk, de « grote stad die voor de helft in puin ligt » overeenkomstig het derde Geheim van Fatima.

broeder François van Maria ter Engelen
& redactie KCR

«IK BEN HET BROOD DES LEVENS»

OP de archeologische site van Topraktepe in het centrale zuiden van Turkije heeft een groep onderzoekers onder leiding van Ercan Er begin oktober 2025 vijf verkoolde broden ontdekt met religieuze inscripties en afbeeldingen. Eén ervan trok in het bijzonder de aandacht van het opgravings-team: het is uitzonderlijk goed bewaard en draagt een afbeelding van Christus als zaaier, vergezeld van een opschrift in het Grieks. De andere broden zijn versierd met zgn. Maltezer kruisen.

Topraktepe werd geïdentificeerd als de oude Byzantijnse stad Eirenepolis ("Stad van de vrede"), gelegen in Anatolië in de huidige provincie Karaman. Het was een bloeiende bisschopsstad, zoals blijkt uit de resten van huizen en de talrijke teruggevonden voorwerpen. Recentelijk ontdekten de archeologen er vijf verkoolde broden, die volgens deskundigen mogelijk gebruikt zijn tijdens liturgische vieringen door een landelijke christelijke gemeenschap uit de 7de of 8ste eeuw.

Bij de Kopten in Egypte gebruikt men ook vandaag nog gelijkaardige broden; de afbeelding wordt verkregen met een houten of metalen stempel die voor het bakken op het deeg wordt gedrukt.

De onderzoekers gaven aan dat de broden bewaard zijn gebleven dankzij een brand, waarschijnlijk van huis-houdelijke oorsprong. Ze werden aan zo'n grote hitte blootgesteld dat ze verkoolden en zo tegen ontbinding werden beschermd, waardoor hun vorm en versiering perfect bewaard zijn. Zoals het tijdschrift *ANATOLIAN ARCHAEOLOGY* schrijft, leveren deze ontdekkingen «direct materieel bewijs van provinciale christelijke praktijken, die buiten schriftelijke bronnen zelden toegankelijk zijn. Dit resultaat maakt de site bijzonder interessant voor het bestuderen van de lokale en provinciale uitingen van het Byzantijnse christendom» (1,300-Year Old Communion Bread Unearthed in Karaman, 9 okt. 2025).

Volgens de archeologen benadrukt de afbeelding van Christus als zaaier het belang van land-

bouw en vruchtbare grond voor de bewoners van de streek rond Eirenepolis. De boeren zouden de Heiland gezien hebben als een redder die brood en voeding geeft door op het land te werken. «Deze iconografie weerspiegelt de Byzantijnse nadruk op arbeid, vruchtbaarheid en goddelijke voorzienigheid en suggereert een symbolische eenheid tussen geloof en landbouw» (art. cit.).

Dat kan allemaal wel waar zijn, maar het is helemaal naast de kwestie: dat een liturgisch brood versierd werd met Jezus als zaaier verwijst natuurlijk rechtstreeks naar het woord van de Heer in het Evangelie van Sint-Jan: «Ik ben het brood des levens. Uw vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, maar ze zijn gestorven. Dit is het brood dat uit de Hemel neerdaalt; eet men daarvan, dan sterft men niet» (Jo 6, 48-50). De Griekse tekst is een dankzegging: «Aan de gezegende Jezus, met onze dank.»

Het team van archeologen is van plan chemische en botanische analyses uit te voeren om te bepalen welke granen en rijsmiddelen bij het maken van het 1300 jaar oude brood werden gebruikt. Er moet aan worden herinnerd dat het oosterse christendom voor de meeste ritens gedeseemd (gezuurd) brood gebruikt en geen ongedeseemd brood zoals in het Westen. De onderzoekers willen ook vaststellen of het om eucharistisch brood (*prosphora*) gaat, gebruikt voor het H. Misoffer, dan wel om eenvoudig gewijd brood dat aan de gelovigen werd uitgedeeld (zoals ook nu nog gebeurt in de orthodoxe Kerk onder de naam *antidoron*).

EEN 1300 JAAR OUD BROOD MET DE AFBEELDING VAN CHRISTUS

Bovendien hopen ze een nabijgelegen kapel te vinden waar de broden mogelijk vóór gebruik werden bewaard. «Het is uiterst zeldzaam dat eucharistisch brood uit de 7de of 8ste achtste eeuw bewaard is gebleven, waardoor de broden uit Topraktepe een unieke kijk geven op de primitieve christelijke eredienst», concludeerde het onderzoeksteam.

DE MOORD OP GRAAF KAREL DE GOEDE

Dat de zaligverklarde graaf Karel de Goede in een Brugse kerk vermoord werd terwijl hij aalmoezen aan de armen uitdeelde, is welbekend. Veel minder mensen weten dat hij het slachtoffer was van een complot en dat zijn dood aanleiding gaf tot een burgeroorlog die het machtige Vlaanderen van de 12de eeuw op zijn grondvesten deed daveren. Dat alles is ons overgeleverd door een tijdgenoot van Karel: Galbert van Brugge, een geestelijke die secretaris was op de kanselarij van het graafschap. De Nederlandse vertaling (een primeur) van zijn in het Latijn geschreven kroniek werd gepubliceerd in het rijk geïllustreerde boek *De moord op Karel de Goede. Dagboek van de gebeurtenissen in de jaren 1127-1128*, verschenen in 1978 in de prestigieuze verzameling van het Mercatorfonds. Prof. Raoul Van Caenegem zorgde voor de uitstekende historische inleiding, waarop we ons voor dit artikel baseren.

BIJ de aanvang van de 12de eeuw had het graafschap Vlaanderen zich ontwikkeld tot een welvarend en internationaal gerespecteerd gewest. Allicht was de meest doorslaggevende factor daarbij de figuur van de graaf zelf: van Boudewijn met de IJzeren Arm (862-879) tot Boudewijn VII Hapkin (1111-1119) regeerde, van vader op zoon¹, een dynastie van bekwame en krachtige heersers die wet en orde bewaakten en het belang van hun vorstendom op het oog hadden.

Nochtans was hun bewegingsvrijheid beperkt: voor het grootste deel van hun graafschap waren zij leenmannen van de Franse koning, voor enkele gebieden in de oostelijke rand was de keizer van het H. Roomse Rijk hun suzerain. Maar toch: « Onder hun krachtige heerschappij, die zich uitstreckte van Boulogne en Guines in het westen tot Rupelmonde en Aalst in het oosten en van Atrecht en Bapaume in het zuiden tot het Zwin en de Honte in het noorden, leefde een actieve, Germaans-Romaanse bevolking die het beste maakte van haar economische kansen. De vruchtbare gronden, waar akkerbouw en veeteelt bloeiden, en de prachtige ligging aan het kruispunt van grote handelsroutes leidden tot een expansie van stad en platteland, die de Europese opgaande conjunctuur ten volle benutte » (Van Caenegem, *op. cit.*, p. 13).

Naast de drie traditionele standen – geestelijkheid, adel en “derde stand” van vrije en horige boeren – was in Vlaanderen, vroeger dan in andere gebieden, een nieuwe sociale klasse aan haar opgang begonnen: de stedelijke burgerij. « Het aantal en het belang van de Vlaamse steden was opvallend, en ook de verscheidenheid van hun functies in handel, industrie en administratie: At-

KAREL DE GOEDE

recht, Aire, Sint-Omaars, Rijsel, Do-waai, Orchies, Gent, Brugge, Ieper, Aalst en Geraardsbergen getuigen hoe vlug het graafschap de weg van de verstedelijking was ingeslagen » (*ibid.*, p. 14). De Vlaamse stedelingen werden langzaam maar zeker een machtsfactor waarmee rekening moest gehouden worden.

Een ander essentieel kenmerk van het toenmalige Vlaanderen was het belang van de grafelijke administratie. « Het graafschap Vlaanderen was één der eerste in Europa om een dergelijke staatsadministratie met een competent ambtenarenkader te ontwikkelen. De politieke impuls kwam van de graven, doch de effectieve dagelijkse controle lag sinds 1089 in de handen van een vastbenoemde top-ambtenaar, de kanselier van Vlaanderen » (*ibid.*, p. 14). Concreet ging het om de proost van Sint-Donaas, hoofd van het kapittel van kanunniken dat aan deze kerk van de grafelijke burcht in Brugge verbonden was – en een hoofdrolspeler in het drama dat wij in dit artikel verhalen.

DE ZOON VAN EEN KONING-MARTELAAR

Karel van Denemarken, die later bekend zou worden als de Z. Karel de Goede, had een Vlaamse moeder: Adele van Vlaanderen. Zij was in het huwelijk getreden met de koning van Denemarken, Knoet IV, en schonk hem een zoon, Karel, en twee meisjes. Maar het geluk van het koninklijke gezin zou helaas van korte duur zijn.

Knoet IV, die in 1080 de Deense troon bestegen had, was een zeer vroom man die het gezag van de Kerk in zijn land sterk vergrootte. Hij eiste dat de kerkelijke feestdagen streng nageleefd werden, voerde een systeem van tienden in om de kloosterorden zekerheid van bestaan te geven en schonk

1. Enkel Robrecht de Fries was niet de zoon, maar de oom van zijn jong gestorven voorganger.

rijkelijke giften aan de bisdommen. Het maakte hem niet populair bij de adel. Nadat een geplande invasie van Engeland moest afgeblazen worden, brak in 1086 een opstand tegen hem uit. Hij vluchtte naar de priorijkerk van Odense, waar hij aan de voet van het altaar om het leven gebracht werd samen met zijn broer en 17 getrouwen (cf. Stefan Pajung, *Knud den Hellige ca. 1042-1086*, danmarkshistorien.dk, 22 jan. 2010). In 1101 werd hij heilig verklaard.

Er zat voor Adele niets anders op dan te vluchten naar het vertrouwde Vlaanderen. Samen met haar zoontje (haar dochttertjes had zij in Denemarken moeten achterlaten en zou ze nooit meer terugzien) werd zij opgevangen aan het grafelijke hof door haar vader Robrecht I de Fries. De jonge Karel kreeg er een degelijke opvoeding en bleek een verstandige knaap te zijn. Zijn grote voorbeeld was zijn oom Robrecht II, die in 1093 graaf werd en de geschiedenis zou ingaan als Robrecht van Jeruzalem: hij nam deel aan de eerste kruistocht van 1096 tot 1100 en kon in moed, godsdienstzin en zelfvergetelheid de vergelijking met de illustere Godfried van Bouillon doorstaan (zie het artikel *Robrecht II en de eerste kruistocht* in *Hij is Verrezen!* nr. 114 van nov.-dec. 2021). Karel van Denemarken was zo geestdriftig dat hij ook zelf naar het H. Land trok, als pelgrim, want een tweede kruistocht zou pas in 1145 van start gaan.

De alom gerespecteerde en vereerde Robrecht II kwam echter tijdens een strafexpeditie onder leiding van de Franse koning onverwacht om het leven in 1111. Zijn zoon en opvolger, Boudewijn, was pas achttien. Als vanzelf zocht de nieuwe graaf steun bij zijn bekwame neef Karel, die toen dertig jaar oud was. En die steun was broodnodig, want Vlaanderen raakte meer en meer betrokken in het duel tussen Frankrijk en Engeland dat de voorbode was van de Honderdjarige Oorlog.

De Engelse koning was in die tijd ook hertog van Normandië en bijgevolg heerser over een rijk dat een voortdurende dreiging voor Frankrijk vormde. De Franse vorst had slechts een schamel kroondomein, het Ile-de-France, en dus rekende hij op zijn machtige vazallen om de Engelse ambities te dwarsbomen. De graaf van Vlaanderen, de *primus inter pares* van die leenmannen, kon niet anders dan ingaan op de verzoeken om hulp van zijn Franse suzerain.

En zo nam de jonge Boudewijn VII, bijgenaamd Hapkin ("met de bijl"), aan de zijde van de koning van Frankrijk in 1117 en 1118 deel aan veldtochten tegen de Normandiërs. Karel van Denemarken, van wie de naam al voorkwam op verschillende Vlaamse akten, was ondertussen regent. Zijn invloed nam nog toe toen graaf Boudewijn, die tijdens de oorlog gewond geraakt was, niet echt herstelde en uiteindelijk nog slechts een schim van zichzelf was. Zijn kinderloosheid kon een machtsstrijd doen ontbranden en dat wilde Boudewijn absoluut voorkomen. Op zijn ziekbed,

dat zijn sterfbed werd, wees hij zijn neef aan als zijn opvolger en liet hij de edelen van Vlaanderen de eed van trouw zweren op Karel. De overgang zou rimpelloos verlopen.

EEN MODEL VAN GOEDHEID

« De nieuwe graaf liet zich veel intensiever en directer in met de ordehandhaving, de binnenlandse politiek, de lopende bestuurstaken en de werking van de rechtbanken dan zijn voorgangers, die meer op kruistochten en roemrijke expedities waren uit geweest. Vooral de roofridders moesten het ontgelden en allerlei vormen van diefstal en geweld ten nadele van de kleine man werden genadeloos bestraft, zonder dat voorname afkomst of ridderlijke levenswijze in de ogen van de strenge graaf enig verschil uitmaakte » (Van Caenegem, p. 16).

Karel maakte zich verder grote zorgen « om de exploitatie van de economisch zwakken en trad op tegen sommige stedelingen die over de nodige internationale relaties en kapitaal beschikten om van slechte tijden te profiteren en woekerwinsten te maken, terwijl de bedelaars voor hun rijkemansdeuren van honger omkwamen » (*ibid.*). Dat kwam bijzonder scherp aan het licht tijdens de grote hongersnood van 1124-1125, die heel West-Europa teisterde en geboekstaafd staat als een van de grootste rampen uit de middeleeuwen.

De graaf zag met ontzetting hoe slecht zijn onderdanen er aan toe waren en hij nam dadelijk maatregelen om de minder bedeelden te beschermen. « In de eerste maanden van 1125 maakte hij van de voorraadschuren van zijn domeinen distributiecentra, waar de armen tot aan de nieuwe oogst elke dag brood konden krijgen, en soms ook kleren en geld. Verder moedigde hij de invoer van koren aan door een maximum prijs voor wijn uit te vaardigen (zodat die handel minder winstgevend werd), beval hij brood te bakken van andere gewassen dan tarwe of rogge en verbood hij bier te brouwen, zodat de gerst voor de voeding zou dienen. Ook gaf hij bevel dat broden van een halve penning moesten worden gebakken in plaats van de gewone en zeer grote penningbroden, zodat de armen zich ook met het kleinste muntstukje wat brood konden kopen » (*ibid.*).

Al die verordeningen, die ons door de tijdgenoten zijn overgeleverd, werden door de bevolking met vreugde ontvangen: hun graaf was duidelijk erg begaan met hen! Van dat ogenblik af sprak men over "onze goede graaf": Karel de Goede, een vorst voor wie de naastenliefde geen hol woord was.

Maar de voedselcrisis bracht de graaf er ook toe een grondig onderzoek in te stellen naar de werking van zijn eigen administratie en de wijze waarop de inkomsten van het graafschap beheerd werden. Wat hij toen ontdekte, had hij niet verwacht: het hoofd van het ambtenarenkader, de proost van Sint-Donaas die kanselier van Vlaanderen was, bleek niet de man te zijn die Karel in hem gezien had.

Kaart van het graafschap Vlaanderen in het begin van de 11de eeuw. Met verschillende soorten stippellijnen zijn de ondergeschikte vorstendommen en de bisdommen weergegeven.

BERTULF EN DE EREMBALDEN

In de periode van de grote hongersnood was de functie van proost-kanselier al 34 jaar in handen van dezelfde man: Bertulf, de zoon van Erembald van Veurne. De graven kwamen en gingen, maar Bertulf bleef. Hij had zich genesteld in het centrum van de macht en was niet zinnens die positie op te geven. Zijn grote ambitie was om de sociale opgang van zijn geslacht te bewerkstelligen. « Zijn nichten, de “Erembald-meisjes”, sloten huwelijken met vooraanstaande ridders en zelfs met edelen en voor zijn creaturen waren, tegen betaling, kanunnikenprebenden in Sint-Donatiaan [Sint-Donaas] weggelegd (dat dit simonie was en door de Kerk verboden, was hem geen zorg). Twee van zijn broers werden burggraaf van Brugge, zodat de familie ook de militaire en gerechtelijke macht in die centrale zone in handen had » (*ibid.*, p. 15).

De clan van de Erembalden, die zich overal “vrienden” had gemaakt en, tenminste in het openbaar, als “respectabel” werd beschouwd tot in de hoogste kringen, werd een staat in de staat. Al wie zich tegen hun invloed verzette, ondervond daar snel de nadelen van en deed uiteindelijk wat iedereen deed: meehuilen met de wolven in het bos. Wie kon de oppermachtige Bertulf en zijn entourage wat maken?

Dat was echter buiten graaf Karel gerekend, die koningsbloed in de aderen had en bewezen had dat hij geen onrechtvaardige praktijken duldde. Zijn onderzoek naar zijn ambtenaren naar aanleiding van de hongersnood bracht allerlei misbruiken en corruptie op grote schaal door Bertulf en de zijnen

aan het licht. De diep geschokte graaf besloot de prerogatieven van zijn ambt in hun volle omvang te herstellen en ze door iedereen te doen respecteren, óók en vooral door de Erembalden.

Het trotse geslacht had één serieuze handicap: ze waren van onvrije oorsprong en hadden het sociale statuut van horigen van de graaf. De heer had het recht zijn horigen te belasten en beslag te leggen op hun nalatenschap. « Zo ontstond – en dit was het geval met de Erembalden – een spanning tussen hun reële status en levensstijl, die zeer hoog was en op die van de adel geleek, en hun juridisch statuut, dat er een was van dienstbaarheid en onderworpenheid » (*ibid.*, p. 19). Verschillende raadgevers van Karel de Goede drongen aan op actie. De graaf bereidde zich daar op voor, in het volle besef dat de aanval op de clan onvermijdelijk tot een ernstige politieke crisis zou leiden. In afwachting was er sprake van « een schemersituatie, waarin beide partijen – de graaf met zijn vertrouwelingen

en Bertulf met zijn aanhang – elkaar bespiedden en wachtten op de ontlading van een ondraagbaar geworden spanning » (*ibid.*).

IN HET NAUW GEDREVEN

De vonk die de vlam in het kruitvat deed slaan was een gerechtelijke tweekamp die in 1126 geëist werd door een edelman, gehuwd met een van Bertulfs nichtjes, Briardis, tegen een andere edelman. Die laatste weigerde echter in het krijt te treden tegen iemand die hij “een lijfeigene” noemde: iedereen wist toch, zei hij in het openbaar, dat de man die een onvrije vrouw huwde na een jaar zelf tot de status van onvrijheid werd herleid. En was het niet algemeen bekend dat heel het geslacht van de Erembalden, waartoe Briardis behoorde, onvrij was?

Het verboden woord was uitgesproken. De Erembalden waren in alle staten; ze ontkenden hun onvrijheid bij hoog en bij laag en eisten een proces vóór het grafelijke hof in Kassel... dat nooit plaatsvond, want de familiekliek trok met zoveel wapenvolk op dat de veiligheid van de rechters niet gegarandeerd kon worden en Karel de Goede de zaak moest verdagen.

Zijn gezag was nu openlijk uitgedaagd en dat kon hij niet over zijn kant laten gaan. Zijn besluit hield in dat hij « tot de afstelling van Bertulf wilde overgaan en daardoor de familie als het ware onthoofden. Er zijn aanduidingen dat dit op een plechtige zitting van het grafelijk hof op Pasen 1127 moest gebeuren. Bertulf was ervan op de hoogte (hij wist zelfs wie zijn opvolger moest worden) en zijn hele clan met hem. Hun

woede en ontzetting kenden geen grenzen. Al hun inspanningen en berekeningen, de stoute ambities en mooie dromen [...], alles werd met vernietiging bedreigd » (*ibid.*, p. 20). Ook de financiële gevolgen konden zwaar zijn : de rechten van een heer op de goederen van zijn lijfeigenen waren aanzienlijk.

Bertulf, als een rat in de val, besloot tot een wanhoopsdaad : hij en de zijnen zwoeren de graaf te vermoorden vóór hij kon handelen. « Wat daarna moest gebeuren, wisten ze zelf niet. Ze paaiden zich met illusies : Willem van Ieper, een bastaardzoon van het Vlaamse gravenhuis, zou, dachten ze, Karel de Goede kunnen opvolgen. [...] De vele edelen en ridders die tegen het strenge bestuur van graaf Karel hadden gemord, zouden geen hand uitsteken om de man uit Denemarken te wreken. De vele vooraanstaande "vrienden" van Bertulf zouden zich dankbaar tonen... » (*ibid.*, p. 21).

Een gewetenloze ridder, een zekere Borsiard, werd met de uitvoering van de misdaad belast. Uit zijn personeel koos hij enkele vermetele kerels aan wie hij een rijkelijke beloning in het vooruitzicht stelde. De moord zou voltrokken worden in de Brugse burchkerk van Sint-Donaas, waar de graaf elke ochtend de vroegmis bijwoonde. De duisternis binnen en buiten het kerkgebouw, het weinige volk dat zo vroeg op de been was, de vroomheid van Karel de Goede die verdiept zou zijn in het gebed : het leken de samenzweerders allemaal grote troeven voor hun wandaad.

EEN DONKERE DAG

Secretaris van de kanselarij Galbert van Brugge, over wie wij het in de inleiding hadden, was in de stad aanwezig op de dag van de moord, een koude en mistige maartdag in de Vastentijd. In zijn dagboek *De multro, traditione et occisione gloriosi Karoli comitis Flandriarum* ("Over de verraderlijke moord op de glorieuze Karel, graaf van Vlaanderen") vertelt hij nauwgezet wat er gebeurde en daarom geven wij hem het woord :

« Te Brugge, in de kerk van Sint-Donatiaan, eertijds aartsbisshop van Reims, knielde de graaf neer ter voorbereiding van de vroegmis. Naar vroom gebruik deelde hij milde aalmoezen uit aan de armen, zijn ogen gericht op het lezen van de psalmen, zijn rechterhand gestrekt ter schenking van geldelijke bedragen. Zijn kapelaan, die deze dienst behartigde, legde meerdere penningen naast hem neer, die de graaf al biddend uitreikte aan de armen. De priemen waren voorbij, het responsum van de terts was reeds afgelopen en het Pater noster werd gebeden.

« Zoals het zijn gewoonte was, zat de graaf, godvruchtig en hoorbaar lezend, te bidden. Toen pas, na al die onderlinge beraadslagingen, eden en garanties, hebben deze lieden, in hun hart reeds moordenaars en vuige verraders, de vroom biddende en aalmoezen schenkende graaf, voor de Goddelijke Majesteit neergeknield, met zwaarden

doorstoken, herhaaldelijk doorboord en aan de dood prijsgegeven.

« Zijn zonden werden gezuiverd door de beken van zijn bloed en toen zijn leven, te midden van zijn goede werken, ten einde was gekomen, gaf God aan de graaf de palm van de martelaren. In zijn laatste levensmoment, bij de naderende stap van de dood, richtte hij moeizaam, onder zoveel kwetsuren en gladiatorenslagen, zijn edele blik en zijn koninklijke handen ten hemel. Toen gaf hij zijn geest aan de Heer van allen en schonk God zijn leven als morgenoffer » (hfdst. 16).

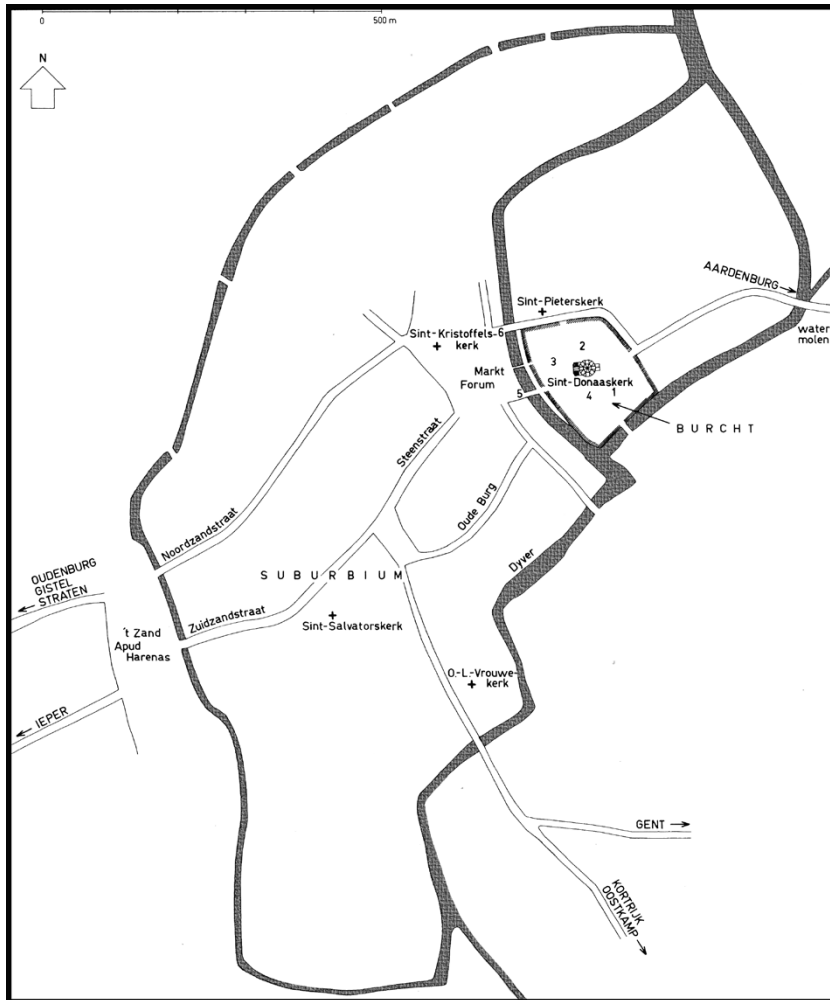
Galbert was vooral ontzet over het goddeloze karakter van de misdaad : *« De rechtvaardige, tijdens de goddelijke dienst neergeknield ter verering van God en zijn heiligen, gedurende de heilige Vastentijd, op een heilige plek, tijdens een heilig gebed, werd verraden door die schoftige lijfeigenen waartussen hij zich altijd veilig had gevoeld » (hfdst. 26).*

Karel de Goede was niet het enige slachtoffer. De moordenaars gingen op zoek naar de trouwste medestanders van de graaf en slachtten iedereen die zij te pakken konden krijgen genadeloos af, tot op het Zand toe. Ondertussen waren geestelijken en leken bij het grafelijke hof samengekomen, waar zij de gruweldaad ontdekten. Vrees overviel hen en zij verstopten zich, bang om ook zelf het slachtoffer van de samenzweerders te worden. Gelukkig was er een kamerdienaar van Karel die al zijn moed verzamelde, spoorwegs naar Ieper reed en daar de inwoners op de hoogte bracht van het drama.

Heel Brugge was nu in rep en roer. « Ongetwijfeld bewende de grote meerderheid van de bevolking de krachtige heerser die hen in slechte tijden zo efficiënt had geholpen. [...] Ongetwijfeld hoopte ze dat de moord zou gewroken worden en een legitieme opvolger het bewind zou overnemen. Doch niemand wenste daar openlijk voor uit te komen en zich te compromitteren. Wie wist hoe diep het verraad zat en hoe concreet en perfect de proost-kanselier, die overal zijn mannetjes had, zijn plannen had uitgewerkt ? » (Van Caenegem, p. 22). En dus ondernam niemand actie en hield iedereen zich gedeisd.

DE KONING VAN FRANKRIJK NEEMT HET INITIATIEF

Op 7 maart, vijf dagen na de moord – het lijk van Karel was zonder enig eerbetoon inderhaast begraven – werd de betovering verbroken : Gervas van Praat, de kamerling van de graaf die was kunnen ontsnappen, verhiel zijn standaard en riep zijn leenmannen op om de moordenaars van Karel de Goede te bestraffen. Zijn leger groeide snel aan : « Uit alle hoeken van het land kwamen gewapende lieden zich onder de banier van Gervas scharen : edelen die eindelijk met de Veurns-Brugse parvenu's gingen afrekenen, gewone lieden die niet hadden vergeten wat

Plan van Brugge in 1127. De burcht (Burg) omvatte naast de Sint-Donaas ook de grafelijke residentie (1), het klooster van de kanunniken (2) en het woonhuis van de proost (3).

's graven vrede voor hen had betekend, alsook een samenraapsel van avonturiers die droomden van vechtpartijen en plundertochten » (*ibid.*).

Gesterkt door dit nieuwe gegeven vatten de laffe Bruggelingen plotseling moed en openden de stadspoorten voor het leger van de wraak, waarop de moordenaars zich verschansten achter de stevige muren van de grafelijke burcht. Bertulf had tevoren een bode gezonden naar Willem van Ieper, de bastaard,

Reconstructie van de Sint-Donaaskerk, de burchtkerk van de Vlaamse graven. Haar meest opvallende kenmerk was de achthoekige kapel, opgetrokken rond 940 naar het voorbeeld van de Dom van Aken. In deze kerk werd Karel de Goede vermoord. Nadat ze later heropgebouwd was als romaanse kruiskerk en in de 14de eeuw een gotisch schip gekregen had, werd ze in 1799 door de Franse sansculotten tot op de grond afgebroken.

om hem de waardigheid van graaf aan te bieden. Willem accepteerde het aanbod, maar was zo sluw om niet naar Brugge op te rukken en eerst af te wachten hoe de toestand zou evolueren.

Intussen had ook de Franse koning Lodewijk VI niet stilgezeten. Handelend in zijn hoedanigheid van suzerain van het graafschap duidde hij een nieuwe machthebber aan : ridder Willem Clito, die langs moederskant verwant was met de Vlaamse gravendynastie. Clito was echter vooral anti-Engels : zijn vader was door de Engelse vorst in Londen in de kerker geworpen en de jonge Willem Clito had gezworen de gevangene te bevrijden en Normandië, zijn vaderland, los te maken van de Engelse kroon.

De keuze voor deze pretendent was dan ook een meesterzet van de Franse koning : « De dood van [de kinderloze] Karel de Goede maakte alles mogelijk. Werd hij opgevolgd door een Engels georiënteerde graaf – Willem van Ieper bv. – dan sloeg de balans wel rampzalig in Frankrijks nadeel door ; kwam echter een Frans georiënteerde opvolger aan het bewind, dan kon de Franse monarchie de Anglo-Normandische bedreiging veel rustiger in de ogen zien. [...] De koning van Frankrijk had thans, voor het eerst in eeuwen, de gelegenheid actief in het graafschap in te grijpen. Hij kreeg een reuzekans om door zijn kandidaat aan de macht te brengen de Vlaamse balans naar de Franse kant te doen overhellen » (*ibid.*, pp. 28-29).

Lodewijk VI en “zijn” nieuwe graaf haastten zich naar Brugge, waar zij zich aansloten bij de belegeraars. Galbert van Brugge beschrijft uitgebreid hoe de burch na zware gevechten uiteindelijk werd ingenomen. Om de verraders te verdrijven uit hun laatste schuiloord, de westbouw van de Sint-Donaas, begon men de kerk op die plaats te ondermijnen zodat alles trilde en schudde van de zware hamerslagen. Toen pas gaf de moordenaarsbende zich over en werd opgesloten in het grafelijke paleis.

Het was 5 mei 1127. Op koninklijk bevel haalde men de broer van de proost uit de kerker en bracht hem naar de top van de toren die boven het paleis uitstak. Vanop die hoogte² werd hij te pletter geworpen. *« Ik zal ze niet allemaal man voor man opsommen, maar achtentwintig mensen werden op dezelfde manier naar beneden geworpen. [...] Op de kantelen voorover gebogen en in het zicht van de afgrond, sloegen zij een kruis en in hun val riepen zij luid: “Jezus Christus!” »* (hfdst. 81 en 84).

Bertulf was kunnen ontsnappen en was naar leper gevlucht, in de hoop hulp te vinden bij zijn eigen kandidaat voor de opvolging, Willem van leper. Maar om zijn hachje te redden keerde die zijn kar en nam de proost-kanselier gevangen, om hem vervolgens tot de strop te veroordelen. *« En daar ging die man, vroeger met prestige, nu met schande beladen; vroeger geëerd, nu geschandvlekt »*, luidt het commentaar van Galbert. *« Hij werd opgehangen in het midden van de leperse markt aan de gaffelgalg zoals men dieven en struikrovers pleegt te straffen. Aan deze galg trok men zijn broek uit, zodat zijn schaamdelen bloot kwamen. En zie, zij die naar de markt waren gekomen om vis in te kopen, begonnen met ijzeren staven, stokken en staken het lichaam van de man in flarden te slaan... »* (hfdst. 57). Sic transit gloria mundi.

ENGELAND SLAAT TERUG

Met zijn krachtdadig optreden had de koning van Frankrijk aan Vlaanderen een nieuwe graaf opgedrongen in de persoon van de pro-Franse Willem Clito. Op 6 mei 1127 verliet Lodewijk VI met een gerust gemoed het graafschap.

Maar de Engelse koning was niet blij met « de brutale en zeer nadelige verstoring van het machts-evenwicht in Noordwest-Europa [...] ». Ook had hij de militaire en vooral de financiële middelen om efficiënt op te treden: Engeland was een voorspoedig land en de koninklijke financiën waren er voortreffelijk georganiseerd. Hendrik verloor inderdaad geen tijd om in Vlaanderen en in Brabant bondgenoten te werven tegen de nieuwe graaf, een diplomatieke operatie waar flinke steekpenningen mee gemoeid waren » (Van Caenegem, pp. 30-31).

Het gestook van Londen zorgde bij de Vlaamse stedelingen voor een geleidelijke omslag. De

internationale implicaties van de recente gebeurtenissen bleken bij nader toezien zorgwekkend. « Met name moesten de economische relaties met Engeland niet uit het oog verloren worden. De handel op Engeland en de Vlaamse textielindustrie, die grotendeels met Engelse wol opereerde, waren onmisbare pijlers van de Vlaamse welvaart in het algemeen en die van de steden in het bijzonder. Een boze koning van Engeland en een Engelse economische boycot boden een beangstigend vooruitzicht. Wat waren de steden met een knappe jonge ridder als graaf, die belust was op oorlog tegen de Anglo-Normandische monarchie, indien hun economische basis aan diggelen lag? » (*ibid.*, p. 33).

De ontwikkeling van de gebeurtenissen maakt duidelijk dat de rijke koopliedenstand – en in zijn kielzog de rest van de stedelijke bevolking – het feodale systeem in vraag begon te stellen. « Was Vlaanderen zomaar een Frans leen, waarover de leenheer bij het wegvallen van zijn vazal kon beschikken zoals over een gewone heerlijkheid of een stom stuk grond waar wat laten op wonden? Of was het een “regnum”, een staat en een vaderland, dat souverain was en slechts een formele band onderhield met de koning aan de Seine? » (*ibid.*, p. 31). Het jaar 1128 toont ons, in ons eigen Vlaanderen, de eerste kiemen van een nieuwe mentaliteit: een ontluikend nationalisme en een louter op geldelijke winst gebaseerd kapitalisme.

EEN KORTE, MAAR FELLE BURGEROORLOG

Het moet gezegd dat graaf Willem Clito mee aansprakelijk was voor zijn eigen ondergang door maatregelen die zijn onderdanen tegen hem in het harnas joegen. Tijdens de jaarmarkt in Rijsel probeerde hij de hand te leggen op een van zijn horigen, maar de burgers liepen te wapen en joegen de graaf en zijn gevolg de stad uit. In Sint-Omaars wilde hij iemand tot burggraaf benoemen die de burgers vroeger had afgeperst en de bedoeling had daarmee door te gaan; er kwam een volksoproer van. Het meest ernstige incident deed zich voor in Gent op 16 februari 1128, toen de plaatselijke burggraaf een feodale belasting wilde herinvoeren: in de regelrechte revolte die in de trotse stad uitbrak, verklaarde men Willem vervallen van de grafelijke troon.

De onderliggende redenering was dat « een vorst die de wet overtrad en de bevolking met geweld en onrecht bestuurde in plaats van op een redelijke manier, niet geschikt was en geen recht had verder te regeren » (*ibid.*, p. 31). Revolutionaire ideeën, verwoord door de leider van de opstand, Iwein van Aalst, in een twistgesprek met de graaf zelf en opgetekend door Galbert van Brugge. Die laatste was trouwens niet gelukkig met al dat gestook tegen de rechtmatige heerser: « *De burgers bleven maar in dezelfde obstinate houding*

2. Een populaire voorstelling als zouden de verraders van de Sint-Donaaskerk naar beneden zijn gegooid, strookt niet met wat Galbert schrijft.

volharden en erkenden hun heer helemaal niet. Zoals we het dikwijls hebben gezegd: "elke ziel onderwerpe zich aan elk gezag" » (hfdst. 118). Er kwamen later trouwens bewijzen aan het licht dat lweijn van Aalst met Engels goud was omgekocht...

Nadat Gent de banden van "hou ende trou" met graaf Clito verbroken had, volgde korte tijd later ook Brugge. De twee leidende steden van Vlaanderen trokken al gauw de burgerij elders mee in het verzet. En de naam van een tegenkandidaat voor het grafelijke ambt dook op: Diederik van de Elzas.

Vlaanderen was verscheurd en beide partijen grepen naar de wapens. Willem Clito verzamelde zijn troepen in Ieper, de Elzasser opereerde vanuit het bolwerk Gent. Toen Clito tegen Brugge optrok, werd hem daar de toegang ontzegd en erkende men op 24 maart Diederik als de nieuwe graaf. Drie maanden later kwam het bij Tielt tot een open veldslag, waarin de rechtmatige graaf met zijn sterke leger van ridders en edelen de overwinning behaalde. Diederik vluchtte naar Aalst, waar zijn vijand hem al snel kwam belegeren en zich daarbij verzekerde van de hulp van de hertog van Brabant, die in het Vlaamse geharrewar kansen op machtsuitbreiding zag.

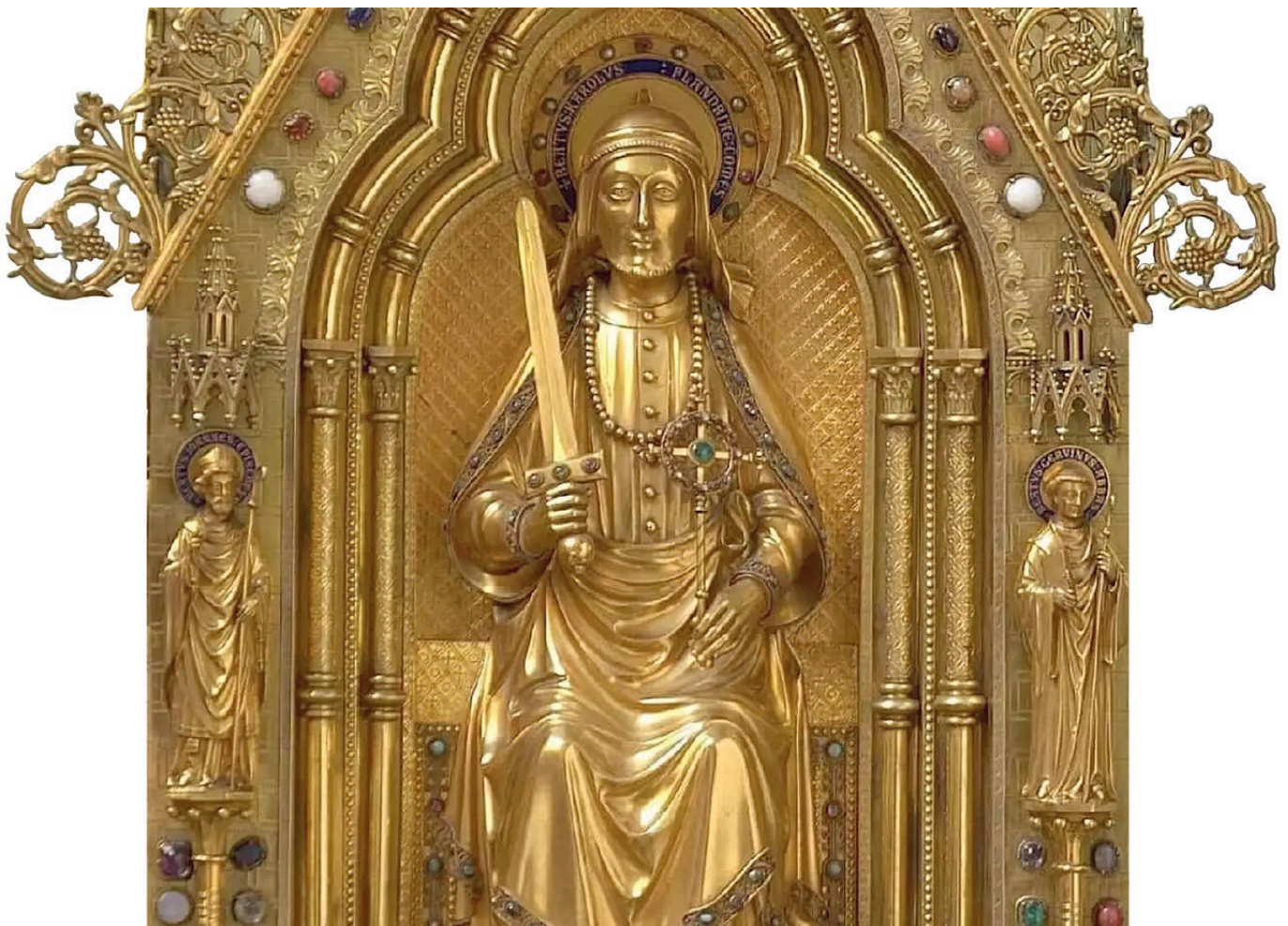
En toen gebeurde iets onvoorziens: onder de muren van Aalst werd graaf Willem door een lans getroffen, met zijn dood tot gevolg. Meteen

kwam er een einde aan de burgeroorlog. « Het verzet tegen Diederik stortte ineen, de laatste weerstanders werden met geld of wapengeweld tot rede gebracht en het graafschap erkende zijn nieuwe vorst. [...] Koning Lodewijk VI van Frankrijk aanvaardde even vlug als realistisch het onvermijdelijke: hij ontving nog in hetzelfde jaar Diederiks leenhulde » (*ibid.*, p. 44).

Ook Galbert kon niet anders dan zich neerleggen bij de goddelijke Wil: bij het beleg van Aalst, zo redeneerde hij, was graaf Willem namelijk opgetreden « als soldaat van de hertog [die in de adellijke hiërarchie hoger stond] zodat hij niet in de eerste plaats stierf voor het graafschap, maar als een willekeurige huurling voor de veiligheid en de eer van de hertog » (hfdst. 120). Feit is dat, wanneer Clito in leven zou zijn gebleven en zijn vijand Diederik zou hebben uitgeschakeld, hij nog een lange en bloedige strijd had moeten voeren tegen de machtige Vlaamse steden, met alle gevolgen van dien voor het graafschap: alle vijanden van Vlaanderen lagen op de loer om van de interne verdeeldheid gebruik te maken.

« Zo begon het tijdvak van de Elzassers, Diederik en zijn zoon Filips, een periode van iets meer dan zestig jaar die tot de schitterendste van de Vlaamse geschiedenis behoort » (*ibid.*).

redactie KCR

Naar aanleiding van de zaligverklaring van Karel de Goede in 1882 werd een neo-romaans reliekschrijn vervaardigd waarin het gebeente van de graaf geborgen werd. Het schrijn kreeg een ereplaats in de Sint-Salvatorkathedraal.

DE EUCHARISTISCHE LEER VAN ABBÉ DE NANTES

DE eucharistische theologie van abbé de Nantes is een leer die de Kerk, op het uur van haar wedergeboorte, een vuriger devotie tot de Eucharistie kan schenken dan ooit tevoren – zoals gewenst door heiligen als een Pierre-Julien Eymard, een H. Paus Pius X, een Z. Edward Poppe en een H. Charles de Foucauld.

Laten we proberen *« ons intellectueel en geestelijk voordeel te doen met deze rijkdommen die God ons, zonder enige verdienste van onze kant, heeft geschonken. En laten we proberen ze uit te delen aan de armen, aan de arme zielen die honger en dorst hebben naar dit hemelse voedsel. »*

De eerste “vernieuwing” van onze stichter is dat hij ons een zeer levendig besef geeft van de aanwezigheid van Jezus in de H. Eucharistie, een werkelijke, waarachtige en substantiële aanwezigheid. *« Jezus verborgen in de hostie? Maar helemaal niet! Want er bestaat geen hostie die niet Jezus zelf is. Hij verbergt zich niet, integendeel, Hij openbaart zich, manifesteert zich, spreekt tot ons en schenkt zichzelf door zich tot hostie te maken. Hij verbergt zich niet in het brood, maar Hijzelf is ons dagelijks brood geworden. »*

Daarom *« is het Lichaam zichtbaar en tastbaar, daar op de pateen, en het Bloed in de kelk; en deze tekenen zijn een uitnodiging tot eten en drinken. Want ze zijn daar zoals brood en wijn. Niet brood en wijn die zouden lijken op het Lichaam en Bloed, maar het zijn echt het Lichaam en Bloed van de Heer, die werkelijk daar zijn en ons worden aangeboden zoals brood en wijn. Maar brood en wijn zijn er niet meer. Jezus heeft het zelf zo gezegd. »*

Jezus is dus werkelijk aanwezig, met Lichaam en Bloed – maar waarom? Als gevolg van een handeling, de enige Handeling die telt en die de wereld redt, elke dag opnieuw: een offer.

Het is wellicht op dit tweede punt dat de inbreng van onze vader het meest doorslaggevend is. Hij wijst erop dat, vermits het brood en de wijn verdwijnen, de “materie” van het sacrament niet, zoals de klassieke theologie stelt, het brood en de wijn zijn, maar het Lichaam en het Bloed. En de “vorm” van het sacrament zijn de woorden die dat Lichaam aan de dood overleveren en dat Bloed uitgieten buiten het Lichaam... in de kelk. Zo is de Mis een offer: hét H. Misoffer.

De vrucht van dit offer is de communie; en dat is het derde inzicht dat de theologie van abbé de Nantes ons aanreikt om het gebeuren beter te begrijpen: dit Bloed in de kelk is het Bloed van het Verbond, zoals Jezus zelf zegt wanneer Hij deze woorden uitspreekt over de kelk: *« Deze beker is het nieuwe Verbond in mijn Bloed, dat voor u wordt vergoten »* (Lc 22, 20).

Verbond tussen wie en wie? Dat is de kernvraag. Antwoord: *« Een verbond tussen God en*

de gasten aan zijn tafel, aan dit Laatste Avondmaal, de deelnemers aan deze Eucharistie of dit Offer, dat eindigt in een heilige maaltijd. En daar bovenop vloeien de zegeningen van deze Gedachtenis over op de levenden en de doden die door de deelnemers worden genoemd en op de gehele lijdende en strijdende Kerk in wiens naam deze Eucharistie wordt gevierd, tot vreugde en glorie van de triomferende Kerk die eraan deelneemt en die Christus, de universele Verlosser, toejuicht. »

Zo begrijpen we wat *« de reden en het effect van deze sacramentele Handeling van Christus, de soevereine Hogepriester in zijn Kerk en voor haar, volgens zijn eigen woorden zijn: het hernieuwen, het gedenken, het vieren van het NIEUWE EN EEUWIGE VERBOND, bezegeld op het Kruis tussen God en zijn Kerk, dat steeds opnieuw moet worden hersteld en vervolmaakt vanwege de slechtheid van de mensen en dat door de komende generaties moet worden onderschreven en geëerd tot het einde van de tijden. »*

« De sluiting van dit Verbond vond voor het eerst plaats in een heilig banket, een offermaal-tijd. Het wordt in elke Mis op dezelfde manier herhaald door de SACRAMENTELE COMMUNIE van de heilige leden van de christelijke gemeenschap met God, in het mystieke voedsel en de mystieke drank die hun worden aangeboden: dit Brood en deze Wijn, MYSTERIE VAN HET GELOOF, het Lichaam en Bloed van de Verlosser, voor de velen geofferd. »

Deze communie verenigt ook de christenen onderling en bouwt zo de Kerk op in de liefde. Hierdoor begrijpen we hoe het H. Misoffer de wereld redt:

« De menselijke samenleving kan niet bestaan zonder een geest van opoffering; en niet alleen de geest van opoffering, maar ook de beoefening ervan. Welnu, de christenen zijn voorbeelden en pioniers van de menselijke beschaving geweest omdat zij, in plaats van opstandelingen te zijn zoals Adam hun vader, gehoorzame dienaren waren, net zoals hun Verlosser Jezus Christus, wiens voorbeeld hun elke dag opnieuw wordt gepredikt en voorgesteld in de Mis. In plaats van verkocht te zijn aan de zonde en slaaf van hun vlees en zijn begeerten, hebben zij van de gekruisigde Christus en van zijn maagdelijke Moeder aan de voet van het Kruis geleerd wat zelfbeheersing en zuiverheid van hart is. Zij hebben gebroken met alle vermenging van religies, alle afgoderij en elk collectief fanatisme, om de geopenbaarde Waarheid te omarmen tot in de dood, tot in het martelaarschap... »

*broeder Bruno van Jezus-Maria
nittreksel uit de preek van 7 augustus 2005*

TOTALE APOLOGETIEK

In hoofdstuk 1 legde abbé de Nantes uit dat de apologetiek of geloofsverdediging wil aantonen dat de katholieke godsdienst geloofwaardig is. Maar om werkelijk tot het geloof te komen, is een sprong in het mysterie nodig en de genade van God. In dit tweede hoofdstuk gaat de theoloog van *DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE* dieper in op wat geloven eigenlijk betekent.

2. DE WEG NAAR GOD

WAT is het geloof? Hoe kan het dat het geloof alle bewijsvoeringen overstijgt en toch een daad van het verstand is? Alle leerlingen van Sint-Thomas van Aquino zien het geloof als de essentiële daad waardoor de mens overgaat van de natuurlijke orde naar een soort goddelijk leven, een deelname aan het licht en de intelligentie van God.

Maar hoe kan het geloof ons met God verenigen op een manier die de wetenschap niet kan, zelfs niet de meest verfijnde apologetiek? Sint-Jan van het Kruis zegt dat geloof een soort "*proporción de semejanza*" is, een "*verhouding van gelijkens*": het geloof brengt ons binnen in een gelijkens met God en is het middel waardoor de mens met God kan communiceren. De mens raakt God aan, de mens ervaart op een bepaalde manier iets van God. Ah! Je ziet dus dat we ons hier bevinden in een sfeer van mystiek, die volledig boven de kunst en de wetenschap van de apologetiek uitstijgt!

En zo komen we tot de volgende vraag: **heeft apologetiek überhaupt nut?** Want ofwel is apologetiek nuttig en dan zullen we er dit hele jaar mee bezig zijn; ofwel is apologetiek volstrekt nutteloos omdat het geloof tot een andere orde behoort. Het bewijs? Er zijn oneindig veel mensen die het geloof hebben zonder ooit met apologetiek bezig te zijn geweest – ze weten vaak niet eens wat het woord betekent. Blijkbaar hebben ze het nooit nodig gehad.

Niettemin zal ik je laten zien dat de apologetische redenering, bewijsvoering en demonstratie een aanzienlijke rol kunnen spelen in de geestelijke weg van een ongelovige die gelovig wordt of van een gedoopte, middelmatige christen die een volmaaktere christen wordt.

Omdat ik me moet beperken en geen volledige theologische verhandeling kan geven over de

relatie tussen geloof en apologetische geloofwaardigheid, zal ik dit stap voor stap uitleggen. We gaan de **weg van de menselijke geest naar God** in een aantal fasen bekijken, alsof we die in aparte stappen kunnen onderverdelen. Daarbij volg ik

Sint-Thomas en Sint-Jan van het Kruis.

1. Zoals Sint-Paulus zegt: **het leven van een christen begint met het horen van de prediking.** Ik zal het heel concreet maken. Stel je een man voor die nog nooit van de Kerk heeft gehoord, een heiden. Hij ziet op een dag een prediker van de waarheid komen, een missionaris, in soutane, met een kruis in zijn gordel, en die missionaris begint te preken. Dat is precies wat Sint-Paulus schrijft in de *BRIEF AAN DE ROMEINEN*: « *Fides ex auditu*, het geloof komt voort uit het horen van het woord. »

Dat luisteren is van groot belang. Men hoort vreemde dingen, zaken die men nog nooit eerder heeft gehoord: dat God zijn eniggeboren Zoon naar de aarde heeft gezonden om de mens te redden; dat de mensheid sinds Adam slachtoffer van Satan is geworden en door de zonde – zowel de erfzonde als alle persoonlijke zonden – de vloek van God heeft afgeroepen; dat God nu, in een tijd van barmhartigheid, zijn Zoon heeft gezonden om zich te laten kruisigen en zijn Bloed te vergieten voor alle mensen; en dat door dit verdienstelijke offer de mens gerechtvaardigd wordt en de genade ontvangt om kind van God te worden, zodat hij in het hiernamaals de Hemel kan binnengaan en de eeuwige verdoemenis van de hel kan ontlopen.

Dat is inderdaad ons Credo. In eerste instantie luistert de mens alleen maar.

Wij zijn katholiek, dus ik geef je hier de katholieke leer. Ik laat bewust alle ketterijen en alternatieve theorieën buiten beschouwing. Het katholicisme stelt duidelijk: het geloof komt uitsluitend

SINT-JAN VAN HET KRUIS (1542-1591)

door Antonio de Paz (17de eeuw).

De grote Spaanse mysticus, dichter en kerkleraar, een van de voornaamste figuren van de katholieke Contrareformatie, was een medestander van de H. Teresia van Avila in haar hervorming van de Karmel. Abbé de Nantes bewonderde hem zeer en putte veel inspiratie uit zijn geschriften.

door prediking en op geen enkele andere manier tot de mens. Zelfs bij de grote mystici begon het altijd met een man van God die preekte en een mens die met zijn beide oren luisterde.

2. Het denken vat aan. In de tweede fase gebeurt er iets. Die mens kan de woorden die hij gehoord heeft vergeten en terugkeren naar zijn spelletjes en pleziertjes... Maar hij kan ook beginnen nadenken. Hij vraagt zich af: "Wat betekent dat eigenlijk? Een God die zijn Zoon stuurt? De enige Zoon van God, wat wil dat zeggen?" Hij gaat de woorden wikken en wegen, definities zoeken, verbanden leggen, reflecteren over de betekenis van wat hij heeft gehoord. Hij onderzoekt het vanuit zijn menselijke kennis, zelfs al lijken deze mysteries hem op het eerste gezicht absurd. Hij vraagt zich ook af hoe dit alles verband houdt met zijn eigen ervaring, met zijn eigen leven: "Een God die de mens komt redden van de zonde? Maar... ik heb toch helemaal geen zonde?"

De mens wordt dus door dit woord zelf in vraag gesteld. Hij onderzoekt het en dat maakt hem onrustig, het schudt hem door elkaar. Zal hij zich schikken naar dit woord of zal hij het herleiden tot wat hij zelf kan begrijpen? Het is een grote innerlijke beroering waarin hij iemand nodig heeft die hem helpt.

3. Dan verschijnt de apologete op het toneel en zegt tot de mens: "Zullen we er samen eens over praten?" De apologete neemt het gesprek over. Hijzelf, uiteraard, heeft het geloof. Hij is als een dokter van de ziel, een leraar, een pedagoog. Hij is degene die weet en zijn licht laat schijnen om de ander te helpen orde te scheppen.

De predikant heeft het "schandaal van het Kruis" gepredikt en de apologete komt vervolgens uitleggen dat het eigenlijk helemaal niet zo schandalig is! Het is schandalig voor de bozen, maar voor mensen van goede wil wordt dit "schandaal" juist een bron van hoop.

De apologete treedt op als verdediger van het woord dat gesproken is en dat de heidense mens probeerde te ontcijferen. Die mens heeft namelijk allerlei conclusies getrokken, maar hij heeft begrippen verkeerd begrepen en weigert zijn overtuigingen los te laten, bv. dat de wereld vanzelf is ontstaan, dat zij slechts materie is die evolueert, dat de historische dialectiek van Hegel alles verklaart enz. Dat moet worden afgebroken. Men moet hem tonen dat hij zich vergist, zelfs op menselijk vlak: "Je denken is verward en je leven ook. En als alles verward is, hoe kan jij dan, in je zonde en je onwetendheid, het woord dat je werd gepredikt naar waarde schatten?"

De rol van de apologete is dus om knopen los te maken. Dat is van groot belang, vooral tegenover iemand die zegt: "Wat betekent dit

allemaal? Waar gaat dit over?" De apologete legt dus de godsdienst uit, voor zover de ander het kan begrijpen. Hij laat de samenhang en de harmonie ervan zien.

Dan zegt de ander de beroemde woorden van onze moderne filosofen: "**Vanuit welke positie spreek jij?**" Met andere woorden: welke autoriteit heb jij om zo te spreken? De apologete antwoordt: "*Ik spreek vanuit de Hemel zelf.*" De prediker is slechts een doorgeefluik van het oorspronkelijke Woord dat onderwezen werd "vanuit de Hemel". Er is een mysterieuze en onzichtbare overgang geweest, bevestigd door profeten die wonderen deden; daardoor bewezen zij hun goddelijke zending. Ah! Dat is de apologetische benadering; en wie deze goddelijke garantie van het Woord niet eens onderzoekt, zal het geloof slechts oppervlakkig aannemen of beter gezegd, hij zal het geloof afwijzen zonder het te willen onderzoeken.

"Maar bestaan wonderen dan nu nog?" – "Natuurlijk bestaan er nog wonderen! Ga naar Lourdes en je zult het bewijs zien!" En inderdaad, men ziet daar bv. in een vitrine een scheenbeen dat ooit verbrijzeld werd door treinbuffers, maar dat na een bad in de genezende bron van Lourdes volledig en perfect hersteld is, tot op de millimeter gelijk aan het andere scheenbeen. Nu begint het serieus te worden. "Ja, maar waarom ligt dat scheenbeen daar in die vitrine?" – "Omdat de man die genezen werd zijn hele leven twijfels en tegenwerpingen heeft moeten aanhoren. En toen hij stierf, schonk hij zijn scheenbenen aan Lourdes." – "Dat gaat mijn begrip te boven!" – "Precies, dat is nu juist wat een wonder is!"

Er bestaan **geen** "natuurlijke" wonderen. Er bestaan onbekende en uitzonderlijke dingen, ja, maar een echt wonder gebeurt **om iets duidelijk te maken**, om het menselijke verstand te raken. In Lourdes bv. dienen de wonderen om te bewijzen dat de verschijningen van de H. Maagd echt zijn. Dit is de kracht van de apologete. Het raakt mensen diep. Het zou een vergissing zijn om de apologetiek te vervangen door religieuze propaganda op tv of charmeoffensieven ten voordele van het geloof.

Uiteraard moet de toehoorder eerlijk zijn en niet al te dom, maar uiteindelijk ligt dat nog binnen het bereik van de menselijke natuur. Bij een eerlijk mens kan de apologetiek een soort "menselijk geloof" opwekken dat verder gaat dan "het is aannemelijk". Het wordt: "*Het klopt. Het klopt echt!*"

Maar dit "menselijk geloof" is filosofisch gezien slechts een **gunstige mening**. Helaas heeft het woord *geloof* in onze verslachte samenleving de betekenis gekregen van: "*ik denk van wel*". Wanneer iemand zegt: "Ik geloof dat het

straks mooi weer wordt," dan heeft dat niets te maken met het echte geloof. Het is iets totaal anders. Echt geloof betekent niet: "ik vind dat waarschijnlijk." Het betekent vertrouwen op God zelf. Iemand kan je iets vertellen en je kunt hem geloven, maar **God geloven** wanneer Hij spreekt, is iets totaal anders.

Als je mij zou vertellen dat alle Australische vrouwen roodharig zijn, zou ik je geloven omdat ik je aardig vind. "Het schijnt dat alle Australische vrouwen roodharig zijn." – "Ah ja?" – "Ja, het is mij gezegd door iemand die weet waar hij het over heeft en die ik aardig vind; hij vertelde dat alle Australische vrouwen roodharig zijn." – "Goed, het is per slot van rekening mogelijk, ik geloof je."

Maar als iemand zegt: "God bestaat uit drie Personen", dan gaat dat het menselijke begrip te boven. "Hoe kan je dat geloven?" – "Omdat God het gezegd heeft." – "En begrijp jij dat dan?" – "Nee, ik begrijp het niet, maar God heeft het gezegd."

Na mijn apologetische uiteenzetting zal mijn toehoorder, naar ik hoop, tot de conclusie komen: "Het is blijkbaar toch bewezen." Dat betekent niet dat hij zal zeggen: "Ik begrijp dat God drie Personen is" of "Ik geloof in Jezus Christus, Zoon van God." Het betekent niet dat hij zichzelf in vraag zal stellen vanwege deze boodschap die van God komt, dat hij zal gaan biechten, dat wil zeggen knielen voor een mens alsof hij voor Jezus Christus staat, God zelf, om hem zijn hele ellendige leven te vertellen, waarbij hij zichzelf volledig ongelijk geeft en gelijk geeft aan God, die hem zal vergeven vanwege de verdiensten van Jezus Christus. Daarvoor is het geloof nodig en dat bezit hij (nog) niet.

4. Hier trek ik een grens. Ik ben nog steeds een leerling van Sint-Thomas en van Johannes van het Kruis. Die grote theologen zeggen ons, net als Sint-Augustinus trouwens: vervolgens is er **de tussenkomst van iets nieuws, namelijk de intellectuele daad van geloof**.

Mijn verstand – iedereen legt het op zijn eigen manier uit, er bestaan verschillende denkscholen – wordt verheven door de genade. Anderen zeggen: mijn verstand wordt bewogen door het verlangen van het hart: "*Het is mooi, het is goed voor mij, het maakt zeker mijn geluk uit*". Het hart stuwt het verstand vooruit en zegt: "*Luister, als je geen groot bezwaar hebt, ga ervoor, want dit is je redding!*" En dat hart zelf, zeggen de thomistische theologen, wordt bewogen door een gave van God die men de genade noemt.

Toen ik jong was, in 1950, was ik hoogleraar theologie en legde ik de dingen precies zo uit: de genade zet de wil in beweging. Ik maakte graag schema's, ik hou ervan om schema's te tekenen. Ik tekende drie tennisballen: de ene raakte de

andere, die vervolgens de derde raakte. De eerste stond voor de genade, die stond bovenaan, dan een klein pijltje naar de tweede, het menselijke hart; en dat zette het intellect, de derde bal, in beweging... En zo gaat het verstand over tot het geloof! Op het bord kon ik met grafieken alles uitleggen. Mijn studenten waren enthousiast, ze begrepen het. En ik was tevreden over mezelf.

Maar eigenlijk had ik Sint-Thomas niet goed gelezen. De grote dominicaan, gevolgd door Sint-Jan van het Kruis en de anderen, zegt: het geloof is een daad waarbij de geest plotseling, voorbij alle menselijke bewijsvoeringen, de waarheid ziet en in onmiddellijk contact komt met het goddelijke wezen. Hij overstijgt het Credo en dringt door tot de werkelijkheid zelf van God, van wat Sint-Thomas de *goddelijke essentie* noemt.

5. Op dit punt voeg ik toe wat ik uitlegde in 1950, namelijk iets van mijn relationele filosofie en metafysica: **ons geestelijk wezen is zoals ons lichamelijk wezen**. Ons lichamelijk wezen hoort, voelt en ruikt de persoon die naderbij komt. In de aanraking gebeurt iets dat de kennis van de leeftijd of het geslacht van die persoon overstijgt: de bevestiging van zijn bestaan.

Waarom, zo las ik in een recent boek, sluit iemand die verliefd is zijn ogen? Men zwijgt, maar men raakt elkaar aan; het gaat om het fundamentele goed: hij of zij bestaat. Een gevangene die na vier jaar vrij komt, pakt zijn arme moeder stevig vast in zijn armen; hoe meer zij elkaar omarmen, des te zekerder zijn zij: ja, hij is het werkelijk, zij is het echt! Of het weerzien van de verrezen Jezus met zijn Moeder op de ochtend van Pasen. Het sublieme van de aanraking is bij alle mystici bekend.

De daad van het geloof vindt plaats wanneer het menselijke wezen, nadat er uitvoerig over God gesproken is, plots zegt: "Daar is Hij!" Hoe komt die zuiver geestelijke aanraking tot stand? Ik weet het niet. Maar volgens mij kan men de daad van het geloof in haar radicale nieuwigheid niet verklaren zonder over existentialisme te spreken, over het contact tussen de ene en de andere ziel, tussen God en de ziel.

6. Volgens onze relationele filosofie gebeurt het volgende: wanneer de jonge man, die het meisje niet kende, haar begint aan te raken, voelt het meisje zich overvallen. En als het geen haat is, dan is het liefde – maar **in elk geval is er een gevoel**. Dat gevoel kan afkeer zijn, als het slecht voor haar is, of juist verering, liefde, als het goed voor haar is.

De ziel raakt God aan, nadat ze dichterbij is gekomen door het zoeken naar het geloof – je moet dichterbij komen – en plotseling ontmoet ze God, alsof God zelf haar tegemoet is gekomen. In dat aanraken gaat het om twee wezens die

elkaar zochten en elkaar vinden. Het hart maakt een sprongetje.

Het geloof gaat noodzakelijkerwijs, zegt Sint-Thomas, in zijn eerste daad gepaard met een daad van liefde. Waarom noodzakelijkerwijs? Omdat er in dit soort aanraken een boodschap van liefde zit, een bewijs, een teken van Gods liefde voor de ziel, waarop de ziel antwoordt met een liefde vol dankbaarheid, een overstromende liefde: *"Ik geloof."*

Daarom begrijpen we heel goed waarom de apologetiek zich met volle kracht moet ontwikkelen, juist om deze ontmoeting voor te bereiden. Want, zegt Sint-Jan van het Kruis, op het moment dat de mens God aanraakt – hij raakt Hem wel degelijk aan – gebeurt dit samen met al zijn interpretaties, al wat hij begrepen heeft van het Credo, al die eerdere kennis. En juist die kennis maakt deze "kus", zegt de Spaanse mysticus, des te vuriger, des te intiemer, naarmate hij dieper waar is en het verstand verrijkt met licht, waarheid, schoonheid en goedheid.

Dat moet voorbereid worden. Niet iedereen loopt zomaar een kapel binnen, zoals André Frossard, die naar de zesde kaars op het altaar keek en plotseling zei, bij het zien van die vlam: *"God bestaat, ik heb Hem ontmoet!"* Zoiets is niet onmogelijk, maar je kunt zo'n plotselinge bekering wel in twijfel trekken. Als we echter horen dat Frossard, Jood en socialist, al maandenlang op zoek was naar God en dat hij (zoals hij destijds zelf vertelde, al zegt hij dat nu niet meer) onmiddellijk daarna godsdienstlessen ging volgen bij een priester, dan wordt het ineens veel geloofwaardiger. Hoe dan ook, dat soort blikseminslag is verdacht, als hij niet voorbereid is door een zoektocht en gevolgd wordt door een honger om alles te willen weten wat de Kerk zegt over die God die ik heb ontmoet.

Maar als er wél zo'n apologetische voorbereiding is en als die aanraking een verlangen wekt om Diegene beter te leren kennen van wie we nu weten dat Hij bestaat en dat Hij ons liefheeft, dan wordt het iets heel anders: dan wordt het een getuigenis. En dat getuigenis is dan niet langer verdacht.

* * *

Ik kom tot mijn besluit. Als ik zelf het geloof heb, dan gaat dat geloof op zoek naar alles wat er over God te weten valt. Ik weet dat Hij echt bestaat. Als ik dit jaar met veel plezier apologe-

tiek ga doceren, is dat niet omdat mijn geloof wankelt, zoals men sinds het Tweede Vaticaans Concilie zegt. Geloof heb je of je hebt het niet. Je hebt het door een genade van God, omdat Hij je geraakt heeft. Wanneer God, die trouw is, niet langer het voorwerp is van een geloofsdad van degene die het geloof had, dan is dat omdat je vrijwillig het geloof verloren hebt. Het is altijd een zonde het geloof te verliezen, zegt de Kerk. Het is onmogelijk om het geloof "zomaar" te verliezen. "Ik ben mijn geloof kwijtgeraakt", net zoals ik mijn paraplu in de metro ben kwijtgeraakt! Dat bestaat niet.

Maar als ik het geloof heb, weet ik dat het waar is, ik hou ervan, ik informeer mezelf en op dat moment zal alles wat mijn verstand overtuigt aan mijn geloof worden toegevoegd, mijn geloof versterken. Daarom ga ik apologetiek onderwijzen, omdat ik me in deze oceaan van intelligentie, schoonheid en goedheid bevind, ik zwem er in alle richtingen in, ik wil alle dimensies kennen van dit geloof waarin ik leef.

Die dimensies zijn de mysteries van God, maar ook alle hoofdstukken van de apologetiek. En jullie die luisteren en het geloof hebben, jullie zullen genieten van het feit dat ons geloof zo redelijk is, zo in harmonie met de menselijke natuur, dat jullie steeds meer de intelligentie van God in al zijn immense perfectie zullen begrijpen, want het zijn mysteries die ons zijn geopenbaard, maar deze mysteries verklaren de dingen van de natuur, zoals de dingen van de natuur de mysteries verklaren.

(wordt vervolgd)

abbé Georges de Nantes, 1984

ABONNEER U OP « DE ACTUALITEIT DOORGELICHT »

elke maand een overvloedig geïllustreerd artikel dat dieper ingaat op de (geo)politieke ontwikkelingen met analyses die u niet in de gewone media zal aantreffen

18 euro voor een jaargang van 11 nummers

rekening BE37 7340 7865 9228 met vermelding
"Abonnement De actualiteit doorgelicht 2026"

laatst verschenen nummers:

juli-augustus 2025: *Het nieuwe "grote spel"*

september 2025: *Scharniermoment in Alaska*

oktober 2025: *Ten oorlog!*

november 2025: *De democratie in vraag gesteld*

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: L. Oorts, Heideweg 14, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen- en buitenland: € 20. Steunabonnement: vanaf € 25.

IBAN: BE37 7340 7865 9228. BIC: KREDBEBB.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com